ރައްޔިތުންގެ މަޖިލިސް

ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ކޮމިޓީ ޔައުމިއްޔާ

ދުސްތޫރީ ކޯސްޓްގާޑުގެ ބާރު ގާނޫނުން އިސްލާހު ގެނައުމުގެ ބިލު ދިރާސާކުރުމަށް

ހޮއްވެވި ވަގުތީ ކޮމިޓީގެ 3 ވަނަ ބައްދަލުވުން

7 މޭ 2025

ބައްދަލުވުން ބޭއްވުނު ތަން: ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ އާ އިމާރާތް (ކޮމިޓީރޫމް ނަންބަރު 12)

ފެށުނު ގަޑި: 11:36

{ރިޔާސަތުގައި އިންނެވީ ކޮމިޓީގެ މުގައްރިރު؛ މާފަންނު ހުޅަނގު ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު މުސްތަފާ އިބްރާހީމް}

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

بسم الله الرحمن الرحيم. ގާނޫނު ނަންބަރު 15/2010 (ދުންފަތު ކޮންޓްރޯލްކުރުމާ ބެހޭ ގާނޫނު)އަށް އިސްލާހު ގެނައުމުގެ ބިލު ދިރާސާކުރުމުގެ 7 މެންބަރުންގެ ވަގުތީ ކޮމިޓީ. މިއީ މި ކޮމިޓީގެ 3 ވަނަ ބައްދަލުވުން. ކޮމިޓީ ރޫމް-12ގައި މި ބައްދަލުވުން. މިއަދުގެ ތާރީޚަކީ 7 މޭ 2025. މިހާރު ގަޑިން 11:36. ކޮމިޓީއަށް މި ވަގުތު ހާޒިރުވެވޮޑިއްބަވި ބޭފުޅުންނަކީ، މާފަންނު ހުޅަނގު ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު މުސްތަފާ، ކުޑަހުވަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ހުސައިން ހަމީދު، ގަލޮޅު އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު އިބްރާހީމް، ތުލުސްދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު މަޙްމޫދު. އަޅުގަނޑުމެން މިއަދު ކުރިއަށް މި ގެންދަނީ ހަމަ ކުރީ ދުވަހު ނިންމައިލި ހިސާބުން ހަމަ ބިލު ކިޔައިގެން، ކިޔުމުގެ މަސައްކަތް. އެހެންވީމާ، އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ ބިލު ކިޔުމުގެ ބައި ކުރިއަށްގެންދިއުމަށް. އެއީ ކައުންސަލް ސެކްރެޓޭރިއޭޓުން ހުށަހެޅުއްވި އިސްލާހު.

އިދާރީ މުޢާވިން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ދުންފަތުގެ ބާވަތްތައް ނުވަތަ ދުންފަތުގެ އުފެއްދުންތައް ވިއްކުމުގެ މުއާމަލާތްތަކުގައި އެއްވެސް މިނަކު މި މާއްދާގެ (ނ)ގައި ބަޔާންކުރާ ފަރާތްތައް ބައިވެރިކޮށްގެންނުވާނެއެވެ. ދެން އެ ބާވަތްތަކުގެ ކޮމެންޓަކަށް މި އިންނަނީ އިސްލާހުކުރުމަށް ހުށަހަޅާފައި މި އިންނަނީ "ވިއްކުމާއި ހިލޭ ބެހުމުގެ މުއާމަލާތްތަކުގައި" މި ބައި އިތުރުކުރުމަށް.

(އޭގެ ފަހު ކޮމިޓީގައި މެންބަރުން މަޝްވަރާކުރެއްވުން)

ތުލުސްދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު މަޙްމޫދު ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ މުގައްރިރު. މި ގާނޫނަށް މި ހުށަހެޅިފައިވާ އިސްލާހުތަކުގެ 6 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ)އަށް ކައުންސަލް ސެކްރެޓޭރިއޭޓުން ހުށަހަޅާފައި އޮތް އިސްލާހު، "ވިއްކުމާއި ހިލޭ ބެހުމުގެ މުއާމަލާތް" މި ބައި އިތުރުކުރުމަށް. މި ގާނޫނުގެ 15 ވަނަ މާއްދާގައި އެބަ އޮތް މިކަން، މިގޮތަށް ހިލޭ ބެހުމާއި ދިނުމާ މި ކަންކަން ނުކުރެވޭނެ ކަމަށް. އެހެންވީމާ، މި އިސްލާހު މިހާރު މި ހުށަހެޅިފައި އޮތް ބަޔަށް ގެންނަން އަޅުގަނޑުމެން ނުޖެހޭ އިނގޭތޯ.

އިދާރީ މުޢާވިން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ގޮތަކަށް ވެށްޓެއްގެ ދުސްތުރުން ނުވަތަ ޕޯސްޓް ޖަރީމާއިން ނުވަތަ އަނިޔާވެރިކަމަށް ނުވަތަ އެ ނޫން ވެސް
އަމިއްލައަށް ލިބިގަންނަ ހިތުމަތިކަމާ ގޮތަށް އެއިން އެއްޗެއް ފަރާތަކަށް އެއްވެސް މީހަކަށް ވިއްކައިގެން
ނުވާނެއެވެ. ނުވަތަ ވިއްކުން ބަހައްޓައިގެން ނުވާނެއެވެ. ދެން ކުންފުނި ސްޓޭޓަސްޓިން 6 ގެ (1) ގެ (ހ) އަށް މި
ބުނާނީ ވެށްޓެއްގެ ދުސްތުރުން ތަރިކާ ފަރާތްތަކުން ހިދުމަތް އަރަމެއް ކުރުމުގެ ކުރަކަށް އަނގައިގެމުން
ދަރިފުޅުގެ ބެލެނިވެރިޔާ، ދަރިފުޅުގެ ބަލަދުވެރިކަމާ ގުޅިގެން ވާދަ ގޮތަށް ބަހައްޓައިގެން. ދެން އެ ބޭނުން
އިސްލާހުކުރުން ހުރަހަކާ ގޮތެއް ކަމަށް މި އޮޅޭ، އޭގައި ބަޔާންކުރެވިފައިވާ ގޮތުން ވިޔަފާރި ބަހައްޓައިގެން ފެށޭނެ
ވެށްޓެއްގެ ބަހައްޓައިގެން ހިތްވަރު މި އަމިއްލަ ސާމާނާ ހިމާޔަތްދޭ ގޮތުގައި އޮތުން މުހިންމު ކަމަށް. ފެށޭނެ
ވެށްޓެއްގެ އިޖުތިމާއީ އެހެން ފެށޭނެ ވެށްޓެއް ދިރިއުޅޭ އަމިއްލަ އެއްޗެއް، އެ ސިޔާސީ އެހެން ފެށޭނެ ވެށްޓެއް ވިޔަ ގޮތުން
ބަހައްޓައިދީ ކަމަށް ވަނީ އެ މީހުން ކުރެވިދާނެ ކަމަށް. (ވަގުތީ ގޮތުން ކަމަށް ބުނެ) 6 ގެ (1) ގެ (ބ) އަށް ހުރަހަކަށް،
ޖެންޑަރ ސާމާނު ބޭނުން ހިމާ އިން 18 އަހަރާއި މުސްތަޤްބަލުގައި ބިލު ހިމާޔަތް ދެވޭނެ އުމުރު ފެންނަ ގޮތުން ބަލާފައި
އަނބިދަރިންގެ ކުރިއަރާ އަސާސީގައި އެ ހިމާޔަތް އުމުރުން ބޮޑުކުރުމަށް އިން މިގޮތަށް އަނބިދަރިން ކުރިއަރުވާނެ.
އެހެންމީހާ، ވަކި ހިމާޔަތް އިސްލާހުކުރެވޭ ކަމަށް މިހާރު ދަރިފުޅުގެ ބަލަދުވެރި ވެރިޔާ ކަމަށް ހިފެހެއްޓުމަށް ފެށޭ
އުމުރު، އެފަދަ ގޮތަށް ވަރަށް ވިޔަފާރި ބޮޑުކުރަން މުހިންމު ކަމަށް. (ވަގުތީ ގޮތުން ކަމަށް ބުނެ) (ބ) ގައި އޮތް ގޮތް
އަދިވެސް ދަރިފުޅުގެ ބެލެނިވެރިޔާ ބެހެއްޓުން ބޭނުން. 6 ގެ (1) ގެ (ބ) ގައި މިހާރު މި އޮންނަނީ ހުރަހެއްގައި އޮތް ބާރުގައި
(ބ) ގައި މި އޮތީ، ދަރިފުޅުގެ ބަލަދުވެރި ނުވަތަ ދަރިފުޅުގެ އުފެއްދުމުގެ ވިޔަފާރިގެ ހުއްދަދީފައިވާ ތަނެއްގައި ވިޔަސް
ދަރިފުޅުގެ ބަލަދުވެރި ނުވަތަ އުފެއްދުމުގެ ވިޔަފާ އިން އެއިން އެއްބަސް ގަނޑަކަށް މިހާރު މި ގާނޫނުގެ 6 ވަނަ މާއްދާގެ
(ހ) ގައި ބާރުއަޅާ ހިމާޔަތް ތަރުތީބުކުރެވޭ އެ އެއްބަސް ވިޔަ ހިމާޔަތްގެ ޖިންސީއެއްކަމެވެ. އަދި ދަރިފުޅުގެ
ބަލަދުވެރި ގަސްތަ ހިމާޔަތާ އެކަށީ ހިމާޔަތްކުރުމުގައި ބެލުން ނަގަ އެ ހިމާޔަތްގެ ގާނޫނު އަނގައިދޭ ކަންނެ ނުވަތަ އެ
ހިމާޔަތްގެ އުމުރު އަނގައިދޭ އެ ނޫން ވެސް ސަބަބު ލިބުމުގެ ދެއްކުމަށް އަނގައި، އެ ލިބުން އެ ހިމާޔަތް
ދެއްކުމަށްފަށް ފެށޭ އެއްވެސް ހިމާޔަތް ދަރިފުޅުގެ ބަލަދުވެރި ވިޔަފާރިއެއްގެއްސަބަބު. އަދި ގަސްތެއް ހިލޭ މި
ކަވަރު. އެކަމާ ކަންނޭނގެ. (ވަގުތީ ގޮތުން ކަމަށް ބުނެ) 7 ވަނަ މާއްދާ. ކޮންސަލް ސްޓޭޓަސްޓިން، އެ ބަހައްޓަން ވިޔާފައިސާ ދެ
ބަލަން އަށްޓަން ގިނަ ބަޔަކަށް ހިއްސާ އެއްގޮތުގެ ފުރުސަތު ބޭރުވެރިކަން. އެހެންނަމަ، 7 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އަށް
ގެންދެވިފައިވާ އިސްލާހުން އިތުރު ކުރަން މި މާއްދާގެ (ހ) ގެ 1 ވަނަ ނަންބަރުގައި ބައްދަލުކުރެވިފައިވާ އިސްލާހު
އިޖުރާއާތު އެހެން އިޖުރާއާތު ހުށަހަޅާފައި މެދުވެރިކޮށް ކަންތައްތަކާ އުސޫލުތަކާ އެއްގޮތަށް ދިވެހި ބަލަހައްޓާ
އިންޑެކްސް ބަލަން ލިބޭ ޤާނޫނީއެއް ކަމަށް. ދެން މެދުވެރިކޮށް ކަންތައްތަކާ އުސޫލުތަކާ ދިވެހި ބަސް ނުވަތަ

އިނގިރޭސި ބަސް ކިޔަން ނޭނގުމަކީ އުޒުރެއް ކަމަށް ބެލެވިގެންނުވާނެ ކަމަށް. ދެން މިހާރު އެ މާއްދާގައި މި އޮތީ ދުސްތޫރު، 7 ވަނަ މާއްދާގެ މި އޮތީ ދުސްތޫރުގެ ބާވަތްތަކުގެ ވިޔަފާރިކުރާ ފަރާތްތަކުން، ވިޔަފާރި ކުރާ ތަކެތީގައި ދުސްތޫރުގެ އެއްވެސް ބާވަތެއް ނުވަތަ އުފެއްދުމެއް މި ގާނޫނުގެ 6 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ)ގައި ބަޔާންކުރާ ފަރާތްތަކަށް ވިއްކުމަށް ގާނޫނުގައި މަނާ ކަމެއްކަން އަންގައިދީ މިނިސްޓްރީން ކަނޑައަޅާ އުސޫލުތަކާއި މިންގަނޑުތަކާ ޚިލާފުވާގޮތަށް އިންޒާރު އާންމުކޮށްދީ ފޮނުވާލުމުން ބަހައްޓަންވާނެއެވެ. (ވަގުތުކޮށްގެން) 10 ވަނަ މާއްދާގެ (ރ)، ކަސްޓަމްސް ސަރވިސްގެ ޓީމުން އޭ. އިއްޔެގެ އެ ބޭފުޅުން ވިދާޅު ވެސް ދެއްކި ކަސްޓަމްސްގެ. މިހާރު އިބާރާތް ކުރެއްވިފައި އޮތްގޮތުން ދުސްތޫރު އުފެއްދުމަށް ބޭނުންކުރާ ހުރިހާ މެޝިނަރީއާއި ނިރުމާނުތަކުގެ ފުރުސަތު އޮތް ކަމަށް ފެންނާތީ، އެކަން އިސްލާހުކުރަން އެ ބޭފުޅުން ވިދާޅުވި. "ދުސްތޫރުގެ ބާވަތްތައް އުފެއްދުމަށް ބޭނުންކުރާ މެޝިނަރީސްއާއި އާލާތްތަކާއި ދިވެހިރާއްޖެއަށް އެތެރެކުރުމަކީ މަނާކަމެކެވެ". އެއީ 10 ވަނަ މާއްދާގެ (ރ)ގައި "ހުއްސަކޮންޓްރޯލް" ތަން އުނިކުރުމަށްފަހު "ބޭނުންކުރާ"، އެއީ ދުސްތޫރުގެ ބާވަތްތައް އުފެއްދުމަށް ހުއްސަކޮންޓްރޯލް މެޝިނަރީސްއާއި އާލާތްތަކާއި ދިވެހިރާއްޖެއަށް އެތެރެކުރުމަކީ މި އިސްލާހީ ބިލުގައި. އެ ބޭފުޅުން އިސްލާހު ހުށަހަޅުއްވައި މި އިސްލާހީ ދުސްތޫރުގެ ބާވަތްތައް އުފެއްދުމަށް ބޭނުންކުރާ މެޝިނަރީސްއާއި އާލާތްތަކާއި ދިވެހިރާއްޖެއަށް އެތެރެކުރުމަކީ މަނާކަމެކޭ. (އޮތީ ދަ ރިޕޯޓުގައި ފެނުނަސް މަޝްވަރާކުރުމުން) 10 ވަނަ މާއްދާގެ، 3-10 ގެ (ނ)އަށް އެ ބޭފުޅުން، ކަސްޓަމްސްއިން މި ވިދާޅުވަނީ މި ޕްރޮޕޯޒަލްގައި މި ދިވެހިރާއްޖެއަށް އެތެރެކުރާ އިލެކްޓްރޯނިކް ސިގަރެޓް ނުވަތަ ވޭޕް ބޭނުންކުރާ އެފަދަ އާލާތް އަތުލުމުގެ ބާރު ފުލުހުންނަށް ދީފައިވާ އިރު، ބޯޑަރުގައި ކަސްޓަމްސްއިން ގެނަސް މުޅި ބަޔާއި ޕޯސްޓުކުރާ ފުލުހުންގެ ދެކުނުގައި ހިފާނެ ކަމަކަށް ނުވެގެން، ފުލުހުން ކިޔާ ކަމަކަށް ވެސް ނޯޓިސްއާއި ދޭ ސިއްރުން ދަލިތަކާއި، ޕްރިންޓް ބަލާ ސިފައިން މި ކުރާ ކަސްޓަމްސްގެ ބާރުތަކާއި ބޯޑަރުގައި ކަސްޓަމްސްއިން ހިފަހައްޓާ ފޯސްޓުކުރުމަށް ހެދިފައި އެކަމަށް ބަލާއިރު އެކަމަށް ކަސްޓަމްސްގެ ނޫނީ ބަޔާން ބެލުމަށް އޮތީ ދަ ފަރާތުގައި ބާރުކަން ބޯޑަރުގައި ކަސްޓަމްސް ބަޔާން ކުރާ ބާރު ފޯސްޓުކުރުމަށް ބެލުމަށް ފޯސްޓުކުރަނީ، ކަސްޓަމްސްގެ ބަދަލުތަކެއް ބޯޑަރުގައި އެކަމަށް ހިފެހެއްޓުމަށް ދަށުން ފޯސްޓުކުރަނީ ފުލުހުން ހިފެހެއްޓުމުގެ ބާރު ކަސްޓަމްސްގެ ބެލުމުގައި އެކަމަށް ހިމެނުނު ކަސްޓަމްސްގެ މަސައްކަތް ކުރެވޭނެ ގޮތަށް ބާވަތްތައް ކަސްޓަމްސްގެ ދެން، ކަސްޓަމްސްގެ ހަމައެކަނި ދިވެހިރާއްޖެއަށް އެތެރެކުރުމުގެ ބާރު ހުރުމާއި ފަހު ބޭނުން (ވަގުތުކޮށްގެން) ދެއްކުމަށް ފިޔަވަޅު ދެވޭނެ ބާރު ކަސްޓަމްސަށް ސިފައިން ފޯނު ނަގާ އެ ބަހައްޓަންވާނެއެވެ.

މާއްދާގެ ތިރީގައި ހައިވަން؛ (ނ) އެއް ނޫން؟ (ވަގުތުން ކުރާ ގޮތަކަށް) ބުނެވިދާނެ ގާނޫނުގެ 10-2 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އަންނަނިވި ގޮތަށް އިސްލާހުކުރުން. 10-2 (ނ) އިލެކްޓްރޯނިކް ސިގަރެޓް އަދި އެފަދަ ވޭޕްކުރުމަށް ބޭނުންކުރާ އާލާތްތަކާއި ހ އެއްޗެއްސާ އެކު ބޭނުންކުރާ ވަކިއާލާތްތަކާއި ދިވެހިރާއްޖޭގައި ގެންގުޅުމަކީ ނުވަތަ ބޭނުންކުރުމަކީ މަނާކަމެކެވެ. ދިވެހިރާއްޖޭގައި ގެންގުޅުމަކީ ނުވަތަ ބޭނުންކުރުމަކީ މަނާކަމެކެވެ. ކޮމިޓީން ނުވާނެ؟ ރަނގަޅު؟ ބުނީ މި ކަމަކީ. ބުނީ. (ވަގުތުން ކުރާ ގޮތަކަށް) 3-10ގެ (ނ)ގަ؟ 3-10ގެ (ށ) އަދި (ނ). 3-10ގެ (ށ) އަދި (ނ) އިނގޭ. (ށ) އިލެކްޓްރޯނިކް ސިގަރެޓްއާއި ނުވަތަ ވޭޕްކުރުމަށް ބޭނުންކުރާ އެފަދަ އާލާތްތަކެއް މިހާރު އުޅުން ތަނެއްގައި ގެންގުޅުމާއި ނުވަތަ ބޭނުންކުރުން ދޫކޮށްލުން ހުއްޓުވޭ، މި ގާނޫނުގެ 29-1 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތުގެ މަތީން ހ އާލާތެއް އަތުލުމުގެ ބާރު ފުލުހުންނަށް ލިބިގެންވެއެވެ. ހ މާއްދާއަށް ހުށަހަ ޅުއްވައިދިން ސަބަބަކީ މި ގާނޫނުގެ އިތުރު މިހާރު އެކުލެވިފައިވާ އާލާތްތަކެއް ހިފަހައްޓާފައި ހ އާލާތެއް ބޭނުންކުރާ ނުވަތަ ވިއްކާ ބަޔަކު ނުހިފެހެއްޓޭ ގޮތަށް އެޅުވުން ތަނަށް ގެނައުމާ ދެމެހެއްޓުން. އެތެރެކުރާ މަސްއޫލިއްޔަތަކީ އަދި އެކު ގެންގުޅޭ ބޭނުންކުރާ އެއްޗެއް ކަމުގައި މި ތަކެއްޗާ ހިފެހެއްޓުމަށް ފުލުހުންނަށް ބާރު ދިނުމެވެ. ހ ބަޔަކު ހ އިލެކްޓްރޯނިކް ސިގަރެޓް ދޫކޮށްލުމުގެ 10-2ގެ (ނ)އަށް. ހ އިލެކްޓްރޯނިކް ސިގަރެޓް އަދި އެފަދަ ވޭޕްކުރުމަށް ބޭނުންކުރާ އާލާތްތަކާއި ހ އެއްޗެއްސާ އެކު ބޭނުންކުރާ ވަކިއާލާތްތަކާއި ދިވެހިރާއްޖޭގައި ގެންގުޅުމަކީ ނުވަތަ ބޭނުންކުރުމަކީ މަނާކަމެއް އިރު، 3-10ގެ (ށ) އަދި (ނ)ގައި ހ އެއްޗެއްސާ އެކު ބޭނުންކުރާ ވަކިއާލާތްތަކާއި ދިވެހިރާއްޖޭގައި. ހ ބައި އިލެކްޓްރޯނިކް ސިގަރެޓް ހިފެހެއްޓުމަށް. އެހެންވީމާ، ހ ބައި އިލެކްޓްރޯނިކް އެކުލަވާ ކަމެއް. އެހެން ހ މާއްދާ ރިވައިސްކޮށްލާފައި މި މަސައްކަތް ކުރަނީ. "ހ އެއްޗެއްސާ އެކު ބޭނުންކުރާ ވަކިއާލާތްތަކާއި ދިވެހިރާއްޖޭގައި". (ވަގުތުން ކުރާ ގޮތަކަށް) ކަރުދާސް މާއްދާއަކީ އެކި އާލާތްތަކެއް ބޭނުންކުރާ އިރު އިނގޭ. އާލާތް ގޮތުގައި ބޭނުންކުރުމުގައި އިނގޭ އިނގޭ.
(ވަގުތުން ކުރާ ގޮތަކަށް) ކަރުދާސް އިނގޭ އާލާތްތައް؟ އާލާތްތަކުގެ ތަރުތީބު އެއީ ތިރީގެ ބޭނުން ހިފެން ގޮތަށް އިނގޭ ދޯ؟
(ވަގުތުން ކުރާ ގޮތަކަށް) އާލާތްތަށް މިހާރު ވެސް އެބައިނދެއްނު ގާނޫނުގައި؟

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ހ އެއްޗެއްސަށް ބޭނުންކުރާ ވަކިއާލާތްތަކާއި ދިވެހިރާއްޖޭގައި އެއްކިބާކޮށް، އިލެކްޓްރޯނިކްސް ސިގަރެޓް އަދި އެފަދަ ވޭޕްކުރުމަށް ބޭނުންކުރާ އާލާތްތަކާއި ހ އެއްޗެއްސާ އެކު ބޭނުންކުރާ ވަކިއާލާތްތަކާ ހުރިހާ ދިވެހިރާއްޖޭގައި ވެސް ހ ތިލަވެގެން ހުރިގޮތް އެއްކޮށް ދިޔައީ ކޮމިޓީއަށް.

<u>އިހާދީ މާޒިން ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

ބޭނުންކުރާ މިފަދަ އާލާތެއް އޭގެ ފަރަމަޓަރު ހާން ތި އުޅޭނީ؟ (ވަގުތުޓޯކަނަށް ފަރު) 10-2ގެ (ނ)؛ މީގައި އަހަރެން ބަލަންޖެހޭން އިނގޭ 10ގެ (ނ) އިސްލާހުކޮށްގެން އައި ބިލެއް މި ބިލަކީ. އެހެންވީމާ، ބިލުގައި އިސްލާހުވެފައި އިން މާއްދާ އިސްލާހުކުރާ ސަބަބު އޮޅުވާލަދީން ގާނޫނުގައި ބޮލަ ޖަ ގާނޫނަކަށް ނުނެއްސަ ދާނީ. (ތިން ދަ ރޮކޯޓުގައި މަޝްވަރާކުރެއްވުން) އެޕްރޫވްކުރުމުގެ މާނައިގައި ދިފުރާއްޖެއަށް ބޭރުން ދިފުރާއްޖެއަށް އަންނަ ފައިސާ ބެލެންސްގެ އެއްބަޔަށް އެޕްރޫވްކުރަނީ އެއީ. މި ރަނގަޅަށް ކިޔުނީ؟ 5-14، 6-14 ކޮބާ؟ އާނ! ސްޓެޕް ސްޓެޕް. މިހާރު ކިޔަންޖެހޭނީ؟ އެ ފޮނުވާ އަމިއްލަ ބޭނުމަށް ދުސްތޫރުގެ ބާވަތެއް ގެނައުމެއް ނުހިމެނޭނެ، އިޕްރޫވްކުރާ މާއްދާއެއް ރާއްޖެއަށް އަންނަ ފައިސާ ފަރުނީޗަރާއި ފަޅުރުފިރިނަ ގެޔަ އިސްލާހު ދިފުރާއްޖެއަށް އަންނަ އެންމެޚަށް ފައިސާ ފަރުނީޗަރާއި ފަޅުރުފިރިން ޤައުމީއްޔަތަކަށް ބޭރުގެ މުއްސަނދި ދުސްތޫރީ ހިމެނޭ އެއްބަޔަށް ރާއްޖެއަށް ގެނައުމުގެ މަސައްކަތް. މިފަދަ އެއްބަޔަށް ގެނަސް ފަރާތްތަކުގެ އަތުން އެ ތަކެތި އެތެރެއި، ރާއްޖެއަށް އަޅުމާ އެކަ ހިފުމެއްޖެ، ރާއްޖެއިން ފޮރާއިރު އެ ފަރާތްތަކަށް... (ވަގުތުޓޯކަނަށް ފަރު) އާނ! މިހާރު މި ބަލަނީ އެއްސް. ހަމަޝަން މުބާރަކު އަދި އެސްޓަދު ސްޓޭޓްމެންޓް 11 ވަނަ މާއްދާގެ (ރ) އިނގޭ. ރާއްޖޭގެ ކޮންމެ ރަށެއްގެ ފައިސާ އަދި ކޮންމެ ރިސޯޓަކުން ދަށުން ގެނަސް ހިފާ ފައިސާގެ އެއްޗެއް ދުސްތޫރުގެ ހުރިހާ ބާވަތެއް ގަނޑަށް ފިޔަވަ ހުރިހާ، ފަރުނީޗަރު އަންނަ އިރު ދުސްތޫރުގެ ސްޓޭޓްމެންޓް ގެންނަން ޖާގަ ކަމަށް ނުފެނޭތީ. ކޮސްޓް ބެނިފިޓް ވިދިގެން މި އިންނަނީ އަމިއްލަ ބޭނުންތަކަށް ޖެހޭ މާލީ ކޮންޓްރޯލް ބެލެހެއްޓުމާ ގުޅޭ ގާނޫނީ އިޖްރާއަތު ކަނޑައަޅަންވާނީ ފަރުނީޗަރުގެ އެކްސްޕޯޓް އިމްޕޯޓް ގާނޫނުގައި ކަމަށް. (ވަގުތުޓޯކަނަށް ފަރު) އެބައުޅޭ އިޓް. ދެން އިދާރާގައި އެ ބާރުވެން ހުރަސްއަޅުއްވާފައި އިން އިސްލާހު ފަސް މިއީ ގެންނަންޖެހޭ ޓޭބަލް ކަމަށް މި ބެނަލް މި މާއްދާގެ (ނ)ގައި ބަޔާންކުރާ ދުސްތޫރުގެ ބާވަތްތަކަށް ފަރުނީޗަރާއި އެއްބަޔަށް ގެނަސް ގާނޫނުގައި ގާނޫނު ނަންބަރު 31/79 (ފަރުނީޗަރާއި އެކްސްޕޯޓް އިމްޕޯޓް ގާނޫނު)ގެ ދަށުން ޖެހިޖެ؛ މި ގާނޫނު ކުރީ... (ވަގުތުޓޯކަނަށް ފަރު) ދަށުން ޖެހިޖެ މާލީކަން ދޫކުރުމަށް ކަނޑައެޅޭނެ މިންވަރު ނުހިމެނޭނެއެވެ. ހަސަން މުބާރަކު، ކުއަރ ސްޓޭޓްމެންޓް 11 ވަނަ މާއްދާގެ (ބ)، (ވަގުތުޓޯކަނަށް ފަރު) 11 ވަނަ މާއްދާގެ (ބ). ހަސަން މުބާރަކު އަދި ކުއަރ ސްޓޭޓްމެންޓް މި ހުރަހެއްޖެހި ފަރުނީޗަރު ފަރުނީޗަރާއި ވިއްކަން ހުރިހާ ތަކެތި ބޭނުންކުރުމަށް އާދަޔާއި ބަޔާނާ. ބެލުން އަންނަ އިރު ވެސް ސިޔާސަތު ހިފައިގެން އަންނަނަން ޖާގަ ސަރަހައްދު ނޫޅޭ. ދިފުރާ ފާސްޖެހުނީންނަ ވެސް ގެންދާ ގޮތަށް ހުށަހަދަން މަޖިލީހުގެ ދުސްތޫރާ މައްސަލަތައް އިތުރަށް ޕްރޮފޮޒަލް ކަމަށް. ދެން

އެ ބޭފުޅުން އިސްލާހަކީ މި ހުށަހަޅަފައި 11ގެ (ބ) އުނިކުރަން. (ވޯޓުގެ ތަފްޞީލް ޖަދުވަލުގައި) 11 ވަނަ މާއްދާގެ (ބ)ގައި މި ބުނަނީ މި މާއްދާގެ (ނ)ގެ ބޭނުމަށް ތަކެއްޗާއި ދިވެހިރާއްޖެއިން ބޭރުން ދިވެހިރާއްޖެއަށް އެތެރެ ފަސްޖެހުން ކަމަށް ބުނެފައި އެ ވަނީ ބޭރު ޤައުމުތަކުގެ ސަރަހައްދުތަކުން ދިވެހި ސަރަހައްދަށް ހިމެނޭ ގޮތުންނެވެ.

ރިޔާސަތުން ފާހަގަކޮށްލެވުން:

މި އެޖެންޑާގެ މި ޖަލްސާއަށް ވުރިން ހާޒިރުވި އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ޝުކުރުއަދާކުރައްވާ ބައިވެރިވެލެއްވި ހަމަ އެޖެންޑާ ފާހަގަކުރެއްވި.

އިދާރީ މޭޒުން ފާހަގަކޮށްލެވުން:

16- 29 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ)ގެ 1. 29 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ)ގެ 1- ތަންފީޛު ކުރުމަށްޓަކައި އަދަބުގެ ފައިސާ ފެޑަރަލް ކުރިމަތިން ދުންފަތުގެ ވިޔަފާރި އިސްތިޢުމާލުކުރާ ދުވަސް ގޮތުގައި ކުރިމަތިވާ އަގު، ޖޫރިމަނާ، ޢަދަދު ނުވަތަ ފައިސާ ބޭނުންކުރާ ސިޔާސީ އަދަދު ކުރުމަށް 1 ޖޫރިމަނާ އިސްތިޢުމާލު ޖޫރިމަނާކުރަން ފިކުރު ހުށަހެޅުން. (ވޯޓުގެ ތަފްޞީލް ޖަދުވަލުގައި) ދެން އައީ ޝަރުޢީ ފަރާތުން ކޮމިޓީ ހަމަޖެހުން ނުވެސް. ކޮމިޓީގެ ވިލާތުގައި 29 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ)ގެ 1 ވަނަ ނަންބަރު އިސްލާހުކޮށް 2 ވަނަ ނަންބަރުގެ ގޮތުގައި އެންމެފަހުން އަކުރުގައި އިސްތިހާރު، އެ މާއްދާގެ ބާކީ ހުރި ނަންބަރުތަކަށް ތަރުތީބުކޮށްދިނުން. އެ ބޭފުޅުން އިސްލާހަކީ މާއްދާގައި މި ބުނަނީ، މި މާއްދާގެ 2 ވަނަ ނަންބަރުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކޮށްފައި ފިޔަވައި، މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހަމަ ގަވާއިދުގައި ބަޔާންކުރާ ކޮށްފައިވާ 1000 ރުފިޔާއިން 1 ޖޫރިމަނާ ރުފިޔާއާ ދެމެދުގެ އަދަދަކުން ޖޫރިމަނާކުރުން. އެ އިސްލާހުކުރަން. އޭގެ 1 ވަނަ ނަންބަރުގެ ފަހަތަށް އަންނަ 2 ވަނަ ނަންބަރުއެއް. އެ މާއްދާގައި ބުނަނީ ގޮތަށް އެ ހިސާބުގައި. (ވޯޓުގެ ތަފްޞީލް ޖަދުވަލުގައި) ދެން އިސްލާހުގައި ލިޔުނު މި ޤާނޫނު މި ގާނޫނުގެ ދަށުން ހަދާ ގަވާއިދާއި ގޮތުގެ ތަނުން ޖޫރިމަނާކުރާނެ ފަރާތުން ހިންގި އަމަލަކީ ދުންފަތުގެ ހުކުމް ނުކުރާ ބާވަތަކުން މުޢާމަލާތްކުރުން، ނުވަތަ ހުކުމް ނުން ވިޔަފާރިކުރުން، ނުވަތަ ސްޕޮންސަރކުރުން، ނުވަތަ އިޝްތިހާރު އަދި އެކަނޑަ ގާނޫނުގައި ހުކުމްކުރަނީ މަޢުލޫމާތު ހުކުމްކުރުން، ނުވަތަ އޮފިސަރުން، ނުވަތަ ޕެކޭޖިން ބަންދުކުރުމުގައި އަދި ދުވަހު ޖަނަރަލް އުސޫލުތަކާ ހިލާފުވުން ފަދަ ކަންކަން ކުރުމުގައި ވާނަމަ، ޖޫރިމަނާގެ އަދަދު ކަނޑައަޅާނީ އެ ބާވަތް ގޮތުން ހިތި މުދަލުގެ އަގުގެ ތަކެއްޗަށް ގެ މަސައްކަތުގައި ދައުލަތުގެ ޚަރަދު ފޮނުވި އިސްތިހާރުގެ އަދަދުން ޖޫރިމަ އަދަދުގެ 10 ގުނައިގެ ގޮތުގައެވެ. އަދި އެގޮތުން އަދަދަކީ ޖޫރިމަ އަދަދީ 1000 ރުފިޔާއަށްވުރެ ކުޑަ އަދަދެއް ނަމަ

ޓްރިމަސްޓާގެ އަދަދު ކަމުގައިވާނީ 1000 ރުފިޔާއެވެ. ގާނޫނާ ޚިލާފުވި ފަރާތްތަކުގެ އަތުގައި ހުރި، ގާނޫނާ ޚިލާފުވި ފަރާތްތަކުގެ އަތުގައި ހުރި ނުވަތަ ބެހެއްޓުމުގެ ދަށުގައި ހުރި ދުންފަތުގެ އުފެއްދުން ބާވަތްތަކާއި، ތަކެއްޗާއި...

(ވަގުތުކޮޅަކަށް ހުއްޓުނު)

<u>ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

ބުނެފައި މި އޮންނަނީ، ހަމަ ކިޔައިދޭންވެގެން އިނީ. މިއީ އަސްލު ކަސްޓަމްސުން ހުށަހަޅާފައި މި އޮންނަނީ، އަޅުގަނޑުމެންގެ މާއްދާގައި މި އޮންނަނީ 29 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އުނަނި. (ނ)ގައި މި އޮންނަނީ، މި ގާނޫނުގެ ދަށުން ހަދާ ގަވާއިދުގައިވާ ގޮތުގެ މަތީން 1000 ރުފިޔާއިން 1 މިލިއަން ރުފިޔާއާ ދެމެދު އަދަދަކުން ޖޫރިމަނާކުރުން ޖާގައި މި އޮންނަނީ. ދެން މި އޮންނަނީ ޖޫރިމަނާކުރާނޭ ފަރާތުން ހިންގާ ޢަމަލަކީ ދުންފަތުގެ ހުއްދަ ނޫން ބާވަތްތަކުން މުޢާމަލާތްކުރުން، ނުވަތަ ހުއްދަ ނޫން ވިޔަފާރިކުރުން، ނުވަތަ ސްޓޮކްކުރުން، ނުވަތަ އިމްޕޯޓް އަދި އެކްސްޕޯޓް މަސައްކަތުގައި ހާމަކުރަންޖެހޭ މަޢުލޫމާތު ހާމަނުކުރުން، ނުވަތަ އެޑްވަޓައިޒްކުރުން، ނުވަތަ ޕެކޭޖިންގ ބަންދުކުރުމާއި އަދި ލޭބަލްޖަހަންޖެހޭ އުސޫލުތަކާ ޚިލާފުވުންފަދަ ކަންކަން ކުރުމުގައި ވާނަމަ، ޓްރިމަސްޓާގެ އަދަދު ކަނޑައަޅާނީ އެ ޢަމަލާ ގުޅުން ހުރި މުދަލުގެ އަގުގެ ތެރެއިން އެ މަސްރަފުގައި ދައްކަންޖެހޭ ޓެކްސާއި ޑިއުޓީ އިމްޕޯޓްކުރުމުގެ އަސާސަ ޖުމުލަ އަދަދު 10 ގުނައިގެ ގޮތުގައެވެ. އަދި އެ ގޮތުން އަސާސަ ޖުމުލަ އަދަދަކީ 1000 ރުފިޔާއަށް ވުރެ ކުޑަ އަދަދެއް ނަމަ ޓްރިމަސްޓާގެ އަދަދު ކަމުގައިވާނީ 1000 ރުފިޔާއެވެ. މިއީ ވަރަށް ކޮމްޕްރިހެންސިވް، ބްރޯޑް މި އޮތީ. އެހެންވީމާ، ކަސްޓަމްސުން މި ކުރި ކަމަކީ، ވަކިކޮންޓްރޯލަށް މި ބުނަނީ، ރެގިއުލޭޓަރ މި ބުނަނީ، މިސާލު 2 ޖާގައި އޮޅިމަޑުއަރާނެ. ރެގިއުލޭޓަރު މި ބުނަނީ، މި ގާނޫނުގެ ދަށުން ހަދާ ގަވާއިދުގައިވާ ގޮތުގެ މަތީން ޖޫރިމަނާކުރާނޭ ފަރާތުން ހިންގާ ޢަމަލަކީ ދުންފަތުގެ ހުއްދަ ނޫން ބާވަތްތަކުން މުޢާމަލާތްކުރުން، ނުވަތަ ހުއްދަ ނޫން ވިޔަފާރިކުރުން، ނުވަތަ ސްޓޮކްކުރުން، ނުވަތަ އިމްޕޯޓް އަދި އެކްސްޕޯޓްކުރުން، ހަމަ އެ ހުރިހާ ބާވަތެއް ޖާގައި އަގުގެ ތެރެއިން އެ މަސްރަފުގައި ދައްކަންޖެހޭ ޓެކްސާއި ޑިއުޓީ އިމްޕޯޓްކުރުމުގެ އަސާސަ ޖުމުލަ އަދަދުގެ 10 ގުނައިގެ ގޮތުގައެވެ. އަދި އެގޮތުން އަސާސަ ޖުމުލަ އަދަދަކީ 1000 ރުފިޔާއަށްވުރެ ކުޑަ އަދަދެއް ނަމަ ޓްރިމަސްޓާގެ އަދަދު ކަމުގައިވާނީ 1000 ރުފިޔާއެވެ. ދެން އެ 2 އިމްޕްރެޝަނުގައި ލިޔާނެ މި ބައި. ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކޮންމެ ފިޔަވައި މި ގާނޫނުގެ ދަށުން ހަދާ ގަވާއިދުގައި ބަޔާންކުރާ ކޮންމެކަމަކު 1000 ރުފިޔާއިން 1 މިލިއަން ރުފިޔާއާ ދެމެދު އަދަދަކުން ޖޫރިމަނާކުރެވޭނެއެވެ.

އިދާރީ މާހިރު ވާހަކަދެއްކެވުން:

29 ވަނަ މާއްދާގެ (ރ)ގެ 3ގެ މި ބުނަނީ، މިހާރު އިންތިޚާބުކުރެވިފައިވާ ގޮތުން ދުސްތޫރު އުފެއްދުމަށް ބޭނުންކުރާ ކުރީގެ ފުލުހުންގެ ބަޔާން ނިޒާމުގެ ދިރުމުގެ ފުރިހަމަ ގޮތް ކަމަށް ފެންނާނީ އެކަން އިސްލާހުކުރުމަށް. އިސްލާހުކުރުން މި ހުށަހަޅާ ގާނޫނު ހިމާޔަތް ފަރާތްތަކުގެ ޝަރީޢަތް ހުރި ނުވަތަ ބެލުމުގެ ތަރުތީބު ހުރި ދުސްތޫރުގެ އެހެނިހެން ބާވަތްތަކާއި، ތަޖުރިބާއި، ދުސްތޫރުގެ ބާވަތްތައް އުފެއްދުމަށް ބޭނުންކުރާ ފުލުހުންގެ އަޑުތަކެއް. އާދެ.

(ވަގުތުކޮޅަކަށް)

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ބޭފުޅަކު މި އަހާ ގޮތުގެ ބަޔާންކުރާ ފަރާތްތަކުގެ ހިމާޔަތް ހުރި ނުވަތަ ބެލުމުގެ ތަރުތީބު ހުރި ދުސްތޫރުގެ އެހެނިހެން ބާވަތްތަކާއި، ތަޖުރިބާއި، ދުސްތޫރުގެ ބާވަތްތައް އުފެއްދުމަށް ގެންގުޅޭ ފުލުހުންގެ އަޑުތަކެއް. ބޭނުމެއް އެބައޮތް...

އިދާރީ މާހިރު ވާހަކަދެއްކެވުން:

އާދެ ރިޔާސަތަށް، ކުރިއަށް ގެންދިޔުމަށް ތާއީދު ކުރަން. އަޅުގަނޑު ބޭނުންވަނީ މި ކަމަށް ވާހަކަދެއްކުން ކުރިއަށް ބޭނުންވާނެ.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

އާދެ، މި ރިޔާސަތު ކުރިއަށް. ބާވަތް އުފެއްދުމަށް ބޭނުންކުރާ.

އިދާރީ މާހިރު ވާހަކަދެއްކެވުން:

ބޭނުންކުރާ. އުފެއްދުމަށް ބޭނުންކުރާ ދުސްތޫރުގެ. އެހެނިހެން، އާދެއްހެން.

އިދާރީ މާހިރު ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޢާދުން އިންސާނީ އެއްގޮތް ވެސް ވެފައެއް މާއްދާ.

<u>ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

އެއްގޮތް ވާނެއެއް ޢާދުން. (ވަގުތީ ލީގަލް ކައުންސެލަރު) 3 ނިމުނީ.

<u>އިދާރީ މޭޒުން ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

29 ވަނަ މާއްދާގެ 1. މިހާރު އޮތް ގޮތުން އާލާތްތަކާއި ހިފައްޓާފައި އެ އާލާތްތަކުގެ ބޭނުންކުރާ ރީޓެއިލް ނުވަތަ ވޭޕް ލިކުއިޑް ނިކޮޓިންބޭ ގޮތަށް އޮތުމުން ތަމްބާކުގެ ތަކެއްޗެއްކަމަށް ދެކިވަޑައިގަނެފައެވެ. މި އިޞްލާޙުގައި ވޭޕް ޑިވައިސްތަކުގައި ބޭނުންކުރާ ވޭޕް ލިކުއިޑް ހިފެހެއްޓުން ހިފެހެއްޓިފައިވާ އެ ބައި ހިމެނުމަށް. އެހެންވެސް ކޮންސަރ ސްޕެސިފިކޭޝަން ހަސަން މުހައްމަދު، ދީ ބޭފުޅުން ހުށަހަޅާފައި މި މާއްދާގައި.

<u>ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

އެއީ ކޮބައި ސްޕެސިފިކޭޝަން އެއީ ދީ؟

<u>އިދާރީ މޭޒުން ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

ކޮންސަރ ސްޕެސިފިކޭޝަން ހަސަން މުހައްމަދު ކިޔާ ބޭފުޅާ. (ވަގުތީ ލީގަލް ކައުންސެލަރު) ޑިރެކްޓަރަށް ނުވަތަ ފުލުހުންގެ ޑިރެކްޓަރަށް މި މާއްދާގައިވާ ގޮތުގެ ވަކިން އަތުލިބިގަންނައެވެ. (ވަގުތީ ލީގަލް ކައުންސެލަރު) އެތަނުގައި އިންނަ ފުލުހުން ކަނޑައަޅާފައި ކަސްޓަމްސް ޑިރެކްޓަރ ލަންޑަރުނީ.

<u>ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

ޢާދުން އެއްގޮތްވޭތޯ.

<u>އިދާރީ މޭޒުން ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

ތެންކިއު. (ވަގުތީ ލީގަލް ކައުންސެލަރު) އެހެންވީމާ، މި އިސްލާހު ބަލައިނުގަނެވޭ ގޮތަށް ދީ؟ 21. 2-29ގެ (ހ) އަންއޮފީސް... (ވަގުތީ ލީގަލް ކައުންސެލަރު) 29 ވަނަ މާއްދާގެ؛ 2-29 (ށ) މި މާއްދާގެ (ނ)ގެ ބޭނުމަކަށް ޖަކާއި

ވެސްޓްމިންސްޓަރގެ ނިޒާމުގެ ބަދަލުގެނައުމަށްޓަކައި ނިޒާމު ސުޕްރީމްކޯޓުން ދުސްތޫރީ އުޞޫލު އެއްބަސްވެ އަކީ މިޒާނުގެ ނިޒާމުގައި
ވާ ކަމަށް ދައްކައިދޭ ނަމޫނާއެވެ. މި ބަދަލުކުރުމާއި ސުޕްރީމްކޯޓުން ނުފެންނަކަން އެހެން ކަމެއްގައި ބަލާ އިނގ މިފަދަ އެއްބަސްވެ
ޕާރލިމެންޓް ނަމޫނާ ބަދަލުގެނައުމަކީ އެފަދަ ބައެއް އަސާސީ މިހެން. (ކޮންސްޓިޓިއުއަންޓް ޕަވަރ) އިސްލާހުކުރުމުގައި މި ޙައްޤު
ދީފައި... (ކޮންސްޓިޓިއުއަންޓް ޕަވަރ) ބަލަހައްޓާ ޙައްޤު މި މާއްދާގެ (ހ)ގެ ދަށުން ބަޔަކަށް ފަސިންޖަރުންގެ ދީފައި ބަދަލު
ގެނައުމަށްޓަކައި ދީފައި ސުޕްރީމްކޯޓުން ދުސްތޫރީ އުޞޫލު އެއްބަސްވެ އަކީ މިޒާނުގެ ދީފައިވާ ގައިގައި ވާ ކަމަށް ދައްކައިދޭ
ނަމޫނާއެވެ. 3-29 ޖަމާޢަތް ގާނޫނުއަސާސީ އެއްޗެއް ކޮންސަރވޭޓިވް ސިސްޓަމެއް. މިއީ ޑިމޮކްރެޓިކް އެއްގޮތް ހިފެހެއްޓުމުގައި، އަ
އެއްވެސް ބަދަލުކުރާ ރިފަރެންޑަމް، ހަމަ އެހެން ވަގުތަކުން ނެތް އެއީ. (ކޮންސްޓިޓިއުއަންޓް ޕަވަރ) ދެން (ށ) މާއްދިއްޔާ ކަނޑައެޅޭގޮތް
ސަރަޙައްދުން އެޅޭނެ 29ގެ (ށ) އިނގޭ. 3-29ގެ (ށ) މި މާއްދާގެ ދަށުން ޕާލިމެންޓަށް ޖެހޭ ދަރަޖައާއި އިދާރީ ބަދަލުގެ
ދަށަށް ގެނެވޭ ބަޔާން ދީފައިވާ 45 ދުވަހުގެ ތެރޭގައި މި ޕާލިމެންޓުގެ ދަށުން ހަމަ ގެނައުމަށްދޭން ގޮތުގެ މަޖިލިސް
ތިއްބާއަކުން ނަމޫނާކަމަށްވާނެއެވެ. އަ ތަކަށް އަ ބަދަލުން ފަރުދުވާ މި އިންސާނީ މިފަދަ ބަޔާނެ ނަމޫނާއިވެހެން...
(ކޮންސްޓިޓިއުއަންޓް ޕަވަރ) ކޮންސަރވް ސިސްޓަމްގެ އިސްލާހުކުރުމުގެ 42 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)، (ނ)އަކަށް. މި ބައި އުސޫލުތަކުން
މުސްތަޤިލް ގޮތުގައި ވެއްޖެނަމަ. ހަމަ އާސަލު ރިޔާސަތަށް އިސްލާމީ އަސާސީ ގާނޫނުތަކާއި ބަލައި އަ ޙައްޤާތަކުން ވެސް
މަނާކުރުމަށް ލާޖިކަލެވެ. އެއީ ދުސްތޫރުގެ ބާވަތް އުޞޫލުތަކެއް ކަމަކަށް ޕާޓީހަރުކަތް ވިޔަފާރި ނިޒާމު އަ ދޫނީ ވެސް
ރިޔާސަތު ވިލާތުގެ އުސޫލުން ފާރުކޮށް ދީފައިވާގޮތް ޝަރީޢަތުގެ ދުސްތޫރުގެ ބާވަތް އުޞޫލުތަކެކެވެ. މި މާނައިގައި އުޞޫލުތަކުން މި
ވަގުތު ބައިނަލްއަޤުވާމީ އަ ވަނީ ކޮންސެޕްޓްސެއްގެ މާނައިގައެވެ. އަދި މި މާނައިގައި އަމިއްލަ ފަރުދުން ދުސްތޫރުގެ
ބާވަތް އިސްލާމީ ފިޤުހުގެ ބަލައި އަ ޙައްޤާތަކުން ކުރާ އަމިއްލަ ކަނޑައެޅުން ނިޔަމްސާއެވެ. ދެން
އިސްލާހުގައި މި ޚިޔާލު، ފަހަރެއް، މި މާއްދާ (ހ)ގެ ފަހަރެއް އިޖުތިހާދުކުރުމާ (ހ)، (ނ)ގެ ފުރުޞަތުގައިވާ
އަމިއްލަ ފަރުދުގެ ދުސްތޫރުގެ ބާވަތް އިސްލާމީ ފިޤުހުގެ ބަލައި އަ ޙައްޤާތަކުން ކުރާ އަމިއްލަ ކަނޑައެޅުން ނިޔަމްސާއެވެ
ނިޔަމްސާއާ، އަ ބައި އުސޫލުތަކާ. (ކޮންސްޓިޓިއުއަންޓް ޕަވަރ) ދޭނެވިދާނަ ގާނޫނުގެ 6 ވަނަ މާއްދާ އަނިޔާވެ ޙަޤީޤަތް
އިސްލާހުކުރުން. ދުސްތޫރުގެ ބާވަތްތަކާއި އުޞޫލުތަކުން ވެސް އުމުރަކަށް މަނާވެއެވެ. -6 (ހ) ދުސްތޫރުގެ ބާވަތް ނުވަތަ
ދުސްތޫރުގެ އުޞޫލުތަކެއް 1 ޖަނަވަރީ 2007ގައި ނުވަތަ އަ ތާރީޚުގެ ފަހުން އުފެއްދިފައިވާ އެއްވެސް މިޔަރު
އިސްލާމީ ފިޤުހު އަސާސީގެން ނުވާނެއެވެ. (ނ) އިންޒާރީ އިސްލާހުކުރުމުގެ މިފަދަ ދީ. ދުސްތޫރުގެ ބާވަތް ނުވަތަ
ދުސްތޫރުގެ އުޞޫލުތަކެއް އެއްވެސް ފަރާތަކުން އުމުރުން 21 އަހަރުން ދަށުގެ ފަރާތަކަށް ވިޔަފާރިގެން ނުވާނެއެވެ.
(ކޮންސްޓިޓިއުއަންޓް ޕަވަރ) އަ މާނައަކީ "ފުރިހަމަ" ޖަމާޢަތް ނޫނީއާދާ ހަމަ ދަރުގައި ބައިނަލްއަޤުވާމީ؟ އެއްވެސް ފަރާތަކުން
އުމުރުން 21 އަހަރުން ނުވަތަ އަހަރުވެފައިނުވާ ފަރާތަކަށް.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

އުމުރުން 21 އަހަރުން ދަށުގެ، 21 އަހަރު، މީގައި އޮތް ގޮތަށް ވެސް ލިޔެވިފާން. 21 އަހަރުވެފައިނުވާ. އުމުރުން 21 އަހަރުވެފައިނުވާ ފަރާތަކަށް ވިއްކައިގެން ނުވާނެއެވެ.

އިދުރީ މާޖިން ވާހަކަދެއްކެވުން:

އާދޭ! އެހެންވީމާ، 21 އަހަރުވެފައިނުވާ ފަރާތަކަށް ވިއްކައިގެން ނުވާނެއެވެ. ދެން މި މާއްދާގެ 1، 2 އުނިވީ. ކޮމިޓީން އުނިކުރި. މަޑުކުރާ (ނ) ކިޔާފަރާތުން އިނގޭ. (ނ) ކިޔައިދާ ނިމުނީމާ ދޯ. (ނ) ދުންފަތުގެ ބާވަތެއް ނުވަތަ ދުންފަތުގެ އުފެއްދުމެއް ވިއްކުމުގެ މުއާމަލާތެއްގައި އެއްވެސް މީހަކު މި މާއްދާގެ (ހ)ގައި ބަޔާންކުރާ ފަރާތެއް ބައިވެރިކޮށްގެން ނުވާނެއެވެ. (ހ)ތާ ދޯ.

ފުނަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު މަމްދޫހު ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ މުޙައްރިރު. އަޅުގަނޑު ހުށަހަޅަން (ހ)ގެ ދަށުން، 6 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)ގެ ދަށުން އައިސްފައި އިން 1 ވަނަ ނަންބަރާއި 2 ވަނަ ނަންބަރު އުނިކޮށް، މި މާއްދާ "ދުންފަތުގެ ބާވަތެއް ނުވަތަ ދުންފަތުގެ އުފެއްދުމެއް އެއްވެސް ފަރާތަކުން އުމުރުން 21 އަހަރުވެފައިނުވާ ފަރާތަކަށް ވިއްކައިގެން ނުވާނެ" މި ގޮތަށް ބަދަލުކުރުމަށް.

ކެޔޮދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ހުސައިން ޒަމީރު ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މުޙައްރިރު. ފުނަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ހުށަހެޅުއްވި އިސްލާހަށް އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރަން.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ފުނަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު މަމްދޫހު ހުށަހެޅުއްވި، ކެޔޮދޫ ދާއިރާގެ ހުސައިން ޒަމީރު ތާއީދުކުރައްވާ ގޮތަށް އިސްލާހުކުރަން ބޭނުންފުޅުވާ ބޭފުޅުން ވޯޓުދެއްވުމަށް ދަންނަވަން. (ވޯޓުދެއްވުން) ވަޑައިގެން ތިއްބެވި ބޭފުޅުންގެ އިއްތިފާގުން ފާސްވެއްޖެ.

އިދާރީ މޭޒުން ފާހަގަކޮށްދެއްވުން:

2- ބިލުގައި ގާނޫނުގެ 6 ވަނަ މާއްދާގެ ފަހަތަށް އަންނަނިވިފަދައިން މާއްދާއެއް އިތުރުކުރުން. ދުންފަތުގެ ބާވަތްތައް ވިއްކާ ފަރާތްތަކުގެ ޒިންމާ. 6-1 (ހ) މި ގާނޫނުގެ 28 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ދޫކުރާ ލައިސަންސެއް ހޯދައިގެން ފިޔަވައި މި ގާނޫނުގެ ދަށުން ރަޖިސްޓްރީކޮށްފައިވާ ތަނެއްގައި ފިޔަވައި ދުންފަތުގެ ބާވަތެއް ނުވަތަ ދުންފަތުގެ އުފެއްދުމެއް އެއްވެސް ފަރާތަކަށް ވިއްކައިގެން ނުވާނެއެވެ. (ށ) ދުންފަތުގެ ބާވަތެއް ނުވަތަ ދުންފަތުގެ އުފެއްދުމެއް ގަންނަނީ ކާކުކަން ނޭނގޭފަދަ ގޮތަކަށް ވެންޑިންގ މެޝިނަކުން ނުވަތަ ޕޯސްޓުގެ ޒަރީޢާއިން ނުވަތަ އޮންލައިންކޮށް ނުވަތަ އެ ނޫން ވެސް އަމިއްލައަށް ޚިދުމަތް ދޭ ގޮތަކަށް އެއްވެސް ފަރާތަކަށް އެއްވެސް މިނެއްގައި ވިއްކައިގެން ނުވާނެއެވެ. ނުވަތަ ވިއްކަން ބަހައްޓައިގެން ވެސް ނުވާނެއެވެ. (ނ) މި މާއްދާގެ (ށ)ގައި ބަޔާންކުރާ ކަންކަން ކަނޑައަޅާނެ ގޮތުގެ އުސޫލުތައް މި ގާނޫނުގެ ދަށުން ހަދާ ގަވާއިދުގައި ބަޔާންކުރެވެންވާނެއެވެ. (ރ) ދުންފަތުގެ ބާވަތެއް ނުވަތަ ދުންފަތުގެ އުފެއްދުމެއް ވިއްކުމުގެ ހުއްދަ ލިބިފައިވާ ފަރާތް ކަމުގައިވިޔަސް، ދުންފަތުގެ ބާވަތެއް ނުވަތަ އުފެއްދުމެއް ވިއްކާއިރު އެ އެއްޗެއް ގަންނަ މީހަކީ މި ގާނޫނުގެ 6 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ)ގައި ބަޔާންކުރާ ފަރާތެއް ނޫންކަން ޔަޤީންކުރުމަކީ އެ އެއްޗެއް ވިއްކާ ފަރާތުގެ ޒިންމާއެކެވެ. އަދި ދުންފަތުގެ ބާވަތެއް ގަންނަ ފަރާތަކީ ކުޑަ ފަރާތެއް ކަމުގައި ބެލެވޭ ނަމަ އެ ފަރާތުގެ ކާޑުކަން އަންގައިދޭ ކާޑު ނުވަތަ އެ ފަރާތުގެ އުމުރު އަންގައިދޭ ސަރުކާރު ރަސްމީ ލިޔުމެއް ބެލުމަކީ ލާޒިމް ކަމެކެވެ، އެ ލިޔުން އެ ފަރާތުން ބެލުމަކުން ފިޔަވައި ދުންފަތުގެ ބާވަތެއް ވިއްކައިގެން ނުވާނެއެވެ.

ރިޔާސަތުން ފާހަގަކޮށްދެއްވުން:

ހަމަޖެހިފައިވާ އިސްލާހު 6-1 ދުންފަތުގެ ބާވަތްތައް ވިއްކާ ފަރާތްތަކުގެ ޒިންމާދާރުކަމުގައި އެ ހަމަހަމަކަމާއި ގުޅޭ އޮތް ކަމެއް އިތުރު އިސްލާހެއް އައިސްފައި ނުވާތީވެ އެ ކަމަށް ފާސްކުރުމުގައި ވިސްނާ ކަމުގައި ބަލަން ފާހަގަކޮށްދެއްވި ކަމަށް ޕާޓީތަކުން ދަންނަވަން. (ވޯޓަށްއެހުން) ސުވާލުއުފެދޭ. އިއްތިފާގުން ފާސްވެއްޖެ.

އިދާރީ މޭޒުން ފާހަގަކޮށްދެއްވުން:

3- ބިލުގައި ގާނޫނުގެ 7 ވަނަ މާއްދާ އަންނަނިވިގޮތަށް އިސްލާހުކުރުން. ދުންފަތުގެ ބާވަތްތައް ވިއްކުމަށް ހުއްދަ ކަމެއްކަން އަންގައިދޭ ލިޔުން ބެހެއްޓުން. 7- ދުންފަތުގެ ބާވަތްތަކުގެ ވިޔަފާރިކުރާ ފަރާތްތަކުން ވިޔަފާރިކުރާ

ތަންތަނުގައި ދުންފަތުގެ އެއްވެސް ބާވަތެއް ނުވަތަ ހުޅުއްދުމެއް މި ގާނޫނުގެ 6 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ)ގައި ބަޔާންކުރާ ފަރާތަކަށް ވިއްކުމަކީ ގާނޫނުގައި މަނާ ކަމެއްކަން އަންގައިދޭ، މިނިސްޓްރީން ކަނޑައަޅާ އުސޫލުތަކާއި މިންގަނޑުތަކާ ފެނޭގޮތަށް އިންޒާރެއް އެންމެންނަށް ފެންނާނެހެން ބަހައްޓަންވާނެއެވެ.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކުން:

7 ވަނަ މާއްދާ. އިތުރު އިސްލާހެއް ހުށަހެޅިފައިނުވާތީ އިތުރު އިއްތިފާޤެއް ނެތް ކަމަށް ވަނީ އެ ގޮތަށް ފާސްކުރުމަށް ވޯޓަކަށް ދަންނަވަން. (ވޯޓުދެއްވުން) ޝުކުރިއްޔާ. އިއްތިފާޤުން ފާސްވެއްޖެ.

އިދާރީ ބަޔާން އިއްވުން:

4 ވަނަ މާއްދާ. ބޭނުންވާނަމަ ގާނޫނުގެ 10 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ)ގެ ފަހަތަށް އަންނަނިވި ފަދައިން އަކުރެއް އިތުރުކުރުން. 10ގެ (ރ) ދުންފަތުގެ ބާވަތްތަކެއް ހުޅުއްދުމަށް ހާއްސަކޮށްފައި ވޭޕިންގާއި އާލާތްތަކެއް ދިވެހިރާއްޖެއަށް އެތެރެކުރުމަކީ މަނާކަމެކެވެ.

ކުޑަހުވަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ހުސައިން ޝަހީދު ވާހަކަދެއްކުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑު މިހެން އިސްލާހެއް ހުށަހަޅައިލަން އިނގޭތޯ. 10 ވަނަ ނަންބަރުގެ (ރ) އަށް، ދުންފަތުގެ ބާވަތެއް ހުޅުއްދުމަށް ބޭނުންކުރާ ވޭޕިންގާއި އާލާތްތަކެއް ދިވެހިރާއްޖެއަށް އެތެރެކުރުމަކީ މަނާކަމެކެވެ. އަދި (ބ) މި މާއްދާގެ (ރ)ގައި ބަޔާންކުރާ ވޭޕިންގު އާއި އާލާތްތަކެއް ދިވެހިރާއްޖެއަށް އެތެރެކުރުމުގެ މަނައިގައި ދިވެހިރާއްޖެއިން ބޭރުން ޕަސިންޖަރުން އެ މީހުންގެ އަމިއްލަ ބޭނުމަށް ގެންނަ ގެނައުމެއް ނުހިމެނެއެވެ. މި މާއްދާގެ (ބ)ގެ ތިރިއަށް (ރ)ގެ އިތުރުން (ބ) އިތުރުކުރާ ގޮތަށް.

ވިލިމާލެ ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ޢައްބާސް ވާހަކަދެއްކުން:

ކުޑަހުވަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ހުސައިން ޝަހީދުގެ ހުށަހެޅުމަށް އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރާ ވާހަކަ ދަންނަވައިލަން.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކުން:

ކުޅުދުއްފުށީ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ހުސައިން ހަމީދު ހުށަހަޅުއްވައި، ފުނަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ޝަރީފް ތާއީދުކުރެއްވިގޮތަށް 10 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ)ގައި "ބޭނުންކުރާ" އެ ވަސްތު އިމްޕޯޓްކުރުމާއި އަދި އޭގެ ދަށަށް، (ނ)ގެ ދަށަށް (ބ) އެއް އިމްޕޯޓްކުރުމަށް ހުށަހެޅުމަށް ހުށަހެޅި ވޯޓަށް ދަންނަވައިލަން. (ވޯޓުދެއްވުން) ޝުކުރިއްޔާ. އިއްތިފާގުން ފާސްވެއްޖެ.

<u>އިދާރީ މޯޝަން ފާހަގަކޮށްލުން:</u>

5. ބުނެވިދިޔަ ގާނޫނުގެ 10-2 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އަންނަނިވިގޮތަށް އިސްލާހުކުރުން. 10-2 (ނ) އިލެކްޓްރޯނިކް ސިގަރެޓު އަދި އެފަދަ ވޭޕްކުރުމަށް ބޭނުންކުރާ އާލާތްތަކާއި އެ އެއްޗެހީގެ ބައެއް ބޭނުންކުރުމަށް ތައްޔާރުކޮށްފައިވާ ޕްރޮޑަކްޓްތަކެއް ދިވެހިރާއްޖެއަށް ގެންގުޅުމާއި އަދި ބޭނުންކުރުމަކީ މަނާކަމެކެވެ. 6. ބުނެވިދިޔަ ގާނޫނުގެ 10-2 ވަނަ މާއްދާގެ ފަހަތަށް އަންނަނިވިފަދައިން މާއްދާއެއް އިތުރުކުރުން. 10-3 އިލެކްޓްރޯނިކް ސިގަރެޓާއި ވޭޕްކުރުމަށް ބޭނުންކުރާ އާލާތްތަކެއް އަތުލުމާއި ނައްތާލުން. (ހ) އިލެކްޓްރޯނިކް ސިގަރެޓާއި ނުވަތަ ވޭޕްކުރުމަށް ބޭނުންކުރާ އެފަދަ އާލާތެއް މީހަކު ހިފަހައްޓައި ގެންގުޅެނިކޮށް ނުވަތަ ބޭނުންކުރަނިކޮށް ފެނިއްޖެ ނަމަ މި ގާނޫނުގެ 29-1 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތުގެ މަތިން އެ އާލާތެއް އަތުލުމުގެ ބާރު ފުލުހުންނަށް ލިބިގެންވެއެވެ. (ވޯޓުދެއްވުން) (ނ) އިލެކްޓްރޯނިކް ސިގަރެޓާއި ނުވަތަ ވޭޕްކުރުމަށް ބޭނުންކުރާ އެފަދަ އާލާތެއް އެއްވެސް ފަރާތަކުން ދިވެހިރާއްޖެއަށް އިމްޕޯޓްކުރި ނަމަ އެ އެއްޗެއް މި ގާނޫނުގެ 29-2 ވަނަ މާއްދާގައިވާ ގޮތުގެ މަތިން އަތުލުމުގެ ބާރު ކަސްޓަމްސްގެ އޮފިސަރުންނަށް ލިބިގެންވެއެވެ. (ވޯޓުދެއްވުން) (ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ނުވަތަ (ނ)ގެ ދަށުން އަތުލާ އާލާތްތަކާ މެދު ޢަމަލުކުރާނީ މި ގާނޫނުގެ 9-3 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ އިޖުރާއަތާއި ގަވާއިދުތަކާ އެއް އެ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ ގޮތުގެ މަތިންނެވެ.

<u>ފުނަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ޝަރީފް ފާހަގަކޮށްލުން:</u>

ޝުކުރިއްޔާ. މުޤައްރިރު. 10-3ގެ (ނ)ގައި މި މާއްދާ މިގޮތަށް ގެނައުމަކީ، އިލެކްޓްރޯނިކް ސިގަރެޓާއި ނުވަތަ ވޭޕްކުރުމަށް ބޭނުންކުރާ އެފަދަ އާލާތެއް އެއްވެސް ފަރާތަކުން ދިވެހިރާއްޖެއަށް އިމްޕޯޓްކުރި ނަމަ އެ އެއްޗެއް މި ގާނޫނުގެ 29-1، 2 ވަނަ މާއްދާގައިވާ ގޮތުގެ މަތިން އަތުލުމުގެ ބާރު ކަސްޓަމްސްގެ އޮފިސަރުންނަށް ލިބިގެންވެއެވެ. (ވޯޓުދެއްވުން) (ނ) މިހާރު ފުލުހުންގެ އޮފިސަރުން އުނިކޮށް، ހަމައެކަނި ކަސްޓަމްސް އޮފިސަރުން އެކަނި ގޮތަށް މި ބަދަލު ގެންނަނީ.

<u>ކުޑަހުވަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ހުސައިން ޒަމީރު ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

ޝުކުރިއްޔާ. އިއްޒަތްތެރި މުގައްރިރު. ފުނަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ހުށަހެޅި އިސްލާހަށް އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރަން.

<u>ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

ފުނަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ޝަމްދޫހް ހުށަހެޅުއްވައި، ކުޑަހުވަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ހުސައިން ޒަމީރު ތާއީދުކުރެއްވި ގޮތަށް އެ މާއްދާ ބަދަލުގެނައުމަށް ވޯޓަށް ދަންނަވަން. (ވޯޓުދެއްވުން) ޝުކުރިއްޔާ. އިއްތިފާގުން ފާސްވެއްޖެ. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) 5 ވަނަ މާއްދާގެ 2-10ގެ (ނ) އަށް އެއްވެސް އިސްލާހެއް އަރިސްފަރި ނުވާތީ އިތުރު އިޢުތިރާޟެއް އެއްވެސް ބޭފުޅަކު ނުކުރާ ކަމަށް ވަންޏާ އެ މާއްދާ ވެސް އެގޮތް ފާސްކޮށްދެއްވުމަށް ދަންނަވަން. (ވޯޓުދެއްވުން) ޝުކުރިއްޔާ. އިއްތިފާގުން ފާސްވެއްޖެ.

<u>އިދާރީ މުޢީން ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

އާދެ! ބޭނުންވަނީ ގާނޫނުގެ 11 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އަންނަނިވިގޮތަށް އިސްލާހުކުރުން. 11ގެ (ނ) މި މާއްދާގެ (ނ)ގެ 1 ވަނަ ނަންބަރުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ އިންޒާރުގެ އިބާރާތައް އެހެން އިބާރާތަކާއި ހުންނަންވާނީ މިނިސްޓްރީން ކަނޑައަޅާ އުސޫލުތަކާ އެއްގޮތަށް ދިވެހި ބަހުން ނުވަތަ އިނގިރޭސި ބަހުން ލިޔެ، ތާޒާކޮށްފައެވެ. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) ބޭނުންވަނީ ގާނޫނުގެ 11 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ)ގެ ފަހަތަށް އަންނަނިވި ފަދައިން 2 އަކުރު އިތުރުކުރުން. 11ގެ (ރ). މި މާއްދާގެ (ނ) ގައި ބަޔާންކުރާ ދުންފަތުގެ ބާވަތްތައް ދިވެހިރާއްޖެއަށް އެތެރެކުރުމުގެ މަސައްކަތުގައި ދިވެހިރާއްޖެއިން ބޭރުން ދިވެހިރާއްޖެއަށް އަންނަ ފަސިންޖަރުން އަދި ކުރޫގެ އަމިއްލަ ބޭނުމަށް ދުންފަތުގެ ބާވަތްތައް ގެނައުން ނުހިމެނެއެވެ. (ބ) މި މާއްދާގެ (ރ) ގެ ބޭނުމަށް ޓަކައި ދިވެހިރާއްޖެއިން ބޭރުން ދިވެހިރާއްޖެއަށް އަންނަ ފަސިންޖަރުން ކަމަށް ބެލެވޭނީ އެ ވަނީ ބޭރު ގައުމެއްގެ ރައްޔިތުންނާއި ދިވެހި ރައްޔިތުން ހިމެނޭގޮތުންނެވެ.

<u>ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

ގާނޫނުގެ 11 ވަނަ މާއްދާއަށް ގެނެވުނު އިސްލާހު ދެންމެ އެ އިވުނުގޮތަށް އެއްވެސް ބަދަލެއް، އެއްވެސް އިސްލާހެއް ހުށަހަޅުއްވައި ނުވާތީވެ، އިއްތިފާޤު ނުލިބުނު ކަމަށް ވަނީ އެގޮތަށް ފާސްކޮށްދެއްވުމަށް ދަންނަވަން. (ވޯޓުދެއްވުން ޝުކުރިއްޔާ. އިއްތިފާޤުން ފާސްވެއްޖެ.

<u>އިދާރީ މޭޒުން ފާހަގަކޮށްދެވުން:</u>

9. ބޭންކްރިޕަ ގާނޫނުގެ 14 ވަނަ މާއްދާ (ހ) އަންނަނިވިގޮތަށް އިސްލާހުކުރުން. ދުސްތޫރުގެ ބާވަތްތަކަށް އިސްތިހާރުކުރުން؛ 14 (ހ). އެއްވެސް ފަރާތަކުން ދުސްތޫރުގެ ބާވަތްތަކަށް އިސްތިހާރުކޮށް ނުވަތަ ސްޕޮންސަރކޮށް ނުވަތަ ޕްރޮމޯޓްކުރުމަށް ގޮތެއްގައި ހަރަކާތެއް ހިންގައިގެންނުވާނެއެވެ. ނުވަތަ އެހެން ކަމެއް އިންތިޒާމުކޮށްގެންނުވާނެއެވެ. ނުވަތަ އެހެން ކަމެއްގައި ބައިވެރިވެގެންނުވާނެއެވެ. 10 ވަނަ މާއްދާ؛ ބޭސްފުރިހަ ގާނޫނުގެ 29 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ)ގެ (1) ވަނަ ނަންބަރު އަންނަނިވި ގޮތަށް އިސްލާހުކުރުން. 29 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ)ގެ (1). މި ގާނޫނުގެ ދަށުން ހަދާ ގަވާއިދުގައިވާ ގޮތުގެ މަތިން އެއްގަލަށް ރުޚުސަ ނެތި އެއްޗިހިއަށް ރުޚުސާއާ ދެމުގެ އަދަދުކުރުން ޖޫރިމަނާކުރުން. ޖޫރިމަނާކުރުވާ ފަރާތުން ހިންގި ކުށަކާއި ދުސްތޫރުގެ ހައްދު ނޫން ބާވަތްތަކުން މުއާމަލާތުކުރުން ނުވަތަ ހައްދު ނޫން ވިއްކާފައިކުރުން ނުވަތަ ސްޓޮކްޕައިލުކުރުން ނުވަތަ އިމްޕޯޓް އަދި އެކްސްޕޯޓް މަސްއޫލުވެރިޔާ ހާމަކުރަންޖެހޭ މަޢުލޫމާތު ހާމަނުކުރުން ނުވަތަ ރެކޯޑްތައް ނުބެހެއްޓުން ނުވަތަ ޕްރޮމޯޝަން، ބަންދުކުރުމާއި، ލާބަލް ޖަހަންޖެހޭ އުސޫލުތަކާ ޚިލާފުވުން ފަދަ ކަންކަންކުރުމުގައި ވާނަމަ ޖޫރިމަނާގެ އަދަދު ކަނޑައަޅާނީ އެ ކުރަހާ ގުޅުންހުރި މުދަލުގެ އަގުގެ ބޭރުއަޑެ، އެ މަސްއޫލުވެރިޔާ ދައުލަތަށް ޖެހޭނެ ފައިސާ އިމްޕޯޓްކުރުމުން ޖަމާވާ އަދަދުގެ ދެގުނަ ގޮތެއްގެ ގޮތުގައެވެ. އަދި އެގޮތުން އަންނަ ޖުމްލަ އަދަދަކީ 1000 ރުފިޔާއަށްވުރެ ކުޑަ އަދަދެއް ނަމަ ޖޫރިމަނާގެ އަދަދު ކަމުގައި ވާނީ 1000 ރުފިޔާއެވެ.

<u>ރިޔާސަތުން ފާހަގަކޮށްދެވުން:</u>

ހުށަހެޅިފައިވާ އިސްލާހު، 9 ވަނަ އިސްލާހާއި 10 ވަނަ އިސްލާހަށް އެއްވެސް އިސްލާހެއް އިތުރު އެއްވެސް ފަރާތަކުން ހުށަހަޅުއްވައި ނުވާތީ އެ އިސްލާހަށް އިއްތިފާޤު ނުލިބުނު ކަމަށް ވަނީ ފާސްކޮށްދެއްވުމަށް ދަންނަވަން. (ވޯޓުދެއްވުން ޝުކުރިއްޔާ. ފާސްވެއްޖެ.

<u>އިދާރީ މޭޒުން އިއްވުން:</u>

11 ބުނެފައިވާ މާއްދާގެ 29 ވަނަ މާއްދާގެ (ރ)ގެ 3 ވަނަ ނަންބަރު އަންނަނިވިގޮތަށް އިސްލާހުކުރުން. 29 ވަނަ މާއްދާގެ (ރ)ގެ 3. ގާނޫނާއި ޚިލާފުވާ ގަރާރުގެ އަމުރެއް ހުރި ނުވަތަ ބެލުމުގެ ދަށުގައި ހުރި ދުންފަތުގެ އެހެނިހެން ބާވަތްތަކާއި ތަކެއްޗާއި ދުންފަތުގެ ބާވަތްތައް އުފެއްދުމުގެ ހުއްދަ ވިޔަފާރިކުރުމާއި އެތެރެކުރުން.

(ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު)

ފުނަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު މަމްދޫހު ފާހަގަކުރެއްވުން:

ޝުކުރިއްޔާ މުޤައްރިރު. 29 ވަނަ މާއްދާގެ (ރ)ގެ 3 ވަނަ ނަންބަރުގައި މި އޮތްގޮތުން އަލުގައި ބަލާލަން މިހާރު މި އިސްލާހު "ދުންފަތާއި އެހެނިހެން ބާވަތްތަކާއި ތަކެއްޗާއި ދުންފަތުގެ ބާވަތްތައް އުފެއްދުމުން ބޭނުންކުރާ ވިޔަފާރިއާއި އެތެރެކުރުން" އެގޮތަށް.

ކެޔޮދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ހުސައިން ޝަރީފު ފާހަގަކުރެއްވުން:

ފުނަދޫ ދާއިރާގެ އިޖުތިމާޢީ މެންބަރު ހުށަހެޅުއްވި އިސްލާހަށް އަޑުއަހަން ތާއީދުކުރަން.

ރިޔާސަތުން ފާހަގަކުރެއްވުން:

ފުނަދޫ ދާއިރާގެ އިޖުތިމާޢީ މެންބަރު މުޙައްމަދު މަމްދޫހު ހުށަހެޅުއްވި އިސްލާހު، ކެޔޮދޫ ދާއިރާގެ އިޖުތިމާޢީ މެންބަރު ހުސައިން ޝަރީފު ތާއީދުކުރައްވާ ގޮތަށް ފާސްކުރެވިއްޖެ. (ވޯޓުދެއްވުން) އިއްތިފާގުން ފާސްވެއްޖެ. ޝުކުރިއްޔާ.

އިދާރީ މާއްދާ އިއްވުން:

12 ވަނަ މާއްދާ. ބުނެފައިވާ ގާނޫނުގެ 29 ވަނަ މާއްދާގެ ފަހަތަށް އަންނަނިވި ގޮތަށް 3 މާއްދާއެއް އިތުރުކުރުން. އިތުރުކުރެވޭ ސިވިލް ސަރވިސް ވާނެ އިންތިޒާމް ބާރުފުޅުގެ އަދި ޕޮލިސީތައް ހަދާ ދުސްތޫރީ ދިވެހި ފުލުހުން އިޖުރާޢަތު 29 ވަނަ މާއްދާގައި، 1-29 (ހ). އެއްވެސް ވިޔަފާރި އާންމު ތަނެއްގައި އިތުރުކުރެވޭ ސިވިލްސަރވިސް ހަދާ ފުލުހުން ބާރުފުޅުގެ އަދި އާއްމު ދުސްތޫރީ ހަމައެކަނި ދުސްތޫރުގެ އިޝްތިހާރުކުރުން ކުރުމަށް މަނާ މި ގާނޫނުގެ 3-10 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން އެ އެއްޗެއް އަދަބުދިނުމަށް އިތުރުކުރެވޭ

ސިނގިރޭޓުގެ ނުވަތަ ވޭޕްކުރުމަށް ބޭނުންކުރާ އެފަދަ އާލާތްތަކާއި، އެއީ ޝީޝާ ރިފިލްގެ ޕޮޑްކާޓްރިޖް ނުވަތަ އެ ނޫން ވެސް އެއްޗެއް ނޫންކަން ކަށަވަރުކުރުމަށްފަހު، އަންނަނިވި އިޞްލާޙުތަކާއެކު ފުރިހަމަކުރުމާ އެކުގައެވެ. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) (1) ގާނޫނާ ޚިލާފުވިކަމަށް ތުހުމަތުކުރެވޭ ފަރާތް ހުއްޓުވައި، އެ އޮފިސަރ މި ގާނޫނު ތަންފީޒުކުރުމަށް ބާރުލިބިގެން އަމަލުކުރާ ފިޔަވަޅުގެ ބޭނުން ބަދަލު މިކަމަށް ބާރުލިބިފައިވާ ފަރާތްތަކުގެ، އެ ފަރާތެއް މި ގާނޫނާ ޚިލާފަށް ކުރި އަމަލެއް، ބެލުމަށް އަމަލުކުރަނީ ކުއްލިކަން. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) (2) ގާނޫނާ ޚިލާފުވިކަމަށް ތުހުމަތުކުރެވޭ ފަރާތުގެ އަތުން ފެނުނު އާލާތް އެއީ މި މާއްދާގެ (ށ)ގައި ބަޔާންކުރާ ފަދަ އިލެކްޓްރޯނިކް ސިނގިރޭޓު ނުވަތަ ވޭޕްކުރުމަށް ބޭނުންކުރާ އެފަދަ އާލާތެއްކަން ކަށަވަރުކުރުމަށް ބަލައި، އެ އެއްޗެއް އެ ޓެސްޓް ކަށަވަރުކުރުމަށް އަންގާ އެކު، އަޅުގަނޑުން މިފަދަ ޕޮލިސް އޮފިސަރު އަސްލު… (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) (2) ގާނޫނާ ޚިލާފުވި ކަމަށް ތުހުމަތުކުރެވޭ ފަރާތުގެ އަތުން ފެނުނު އާލާތް އެއީ މި މާއްދާގެ (ށ)ގައި ބަޔާންކުރާ ފަދަ އިލެކްޓްރޯނިކް ސިނގިރޭޓު ނުވަތަ ވޭޕްކުރުމަށް ބޭނުންކުރާ ފަދަ އާލާތްތަކެއް ކަށަވަރުކުރުމަށް ބަލައި އެ އެއްޗެއް އެ ޓެސްޓް ކަށަވަރުކުރުމަށް އަންގާ އެކު، އެ އަޅުގަނޑުން ޕޮލިސް ނަމަ އެ އެއްޗެއް އެ މިޒާއެއްގެ ހަވާލުން އަމަލުކުރާފައިވާ ފަރާތަކަށް، އެ ބަލައި އެކަމަށް މިންވަރަށް ބަހާގެ ބޭނުންކުރާ ފަރާތްތަކަށް އެ މިންވަރަށް ސާމްޕަލް ފަރާއިން ބަޔާންކުރުން. (3) ގާނޫނާ ޚިލާފުވިކަމަށް ތުހުމަތުކުރެވޭ ފަރާތުގެ އަތުން ފެނުނު އާލާތް ހަވާލުކުރުމަށް މި މާއްދާގެ 2 ވަނަ ނަންބަރުގެ ދަށުން އަންގާ އެއްގޮތަށް އެ އަންގާ ހަވާލުކުރުމަށް އެ އިލެކްޓްރޯނިކް ސިނގިރޭޓު، އެ އެއްޗެއް ބަދަލުކުރާ ހަވާލުން އަތުވެއި، މި މާއްދާގެ (4) ވަނަ ނަންބަރުގައިވާ ގޮތުގެ މަތީން ޢަމަލުކުރުން. (4) ގާނޫނާ ޚިލާފުވިކަމަށް ތުހުމަތުކުރެވޭ ފަރާތުގެ އަތުގައި ހުރި އާލާތް ބަލައި، އަދި އެ ފަރާތުގެ އަތުގައި ހުރި އިލެކްޓްރޯނިކް ސިނގިރޭޓު ނުވަތަ ވޭޕްކުރުމަށް ބޭނުންކުރާ އެފަދަ އާލާތެއް ކަމަށް ތަޙުޤީޤުކުރާ ނަމަ އެފަރާތުން ކޮންޓްރޯލްވާ އަދަދަކަށް ގާއިމްގެ ދަށުން މަސްއަލާގައިވާ އަދަދެއްކަމުގައި، މި ގާނޫނުގެ މަތީން އެ އާލާތަށް އަނބުރާ، ފުރުޞަތުގެ ބެލުމުގެ ދަރަނި ގެންގުޅެފައިވާކަމުގައި، އެ ފަރާތް ޖިނާއީ މަސްއޫލިއްޔަތަށް ބަދަލުކުރެވޭ ކަމުގެ، އަންނަނިވި ގޮތުގެ މަތީން ޢަމަލުކުރުން. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) (1) ގަބޫލުކުރައްވަމުން ކޮމިޓީއަށް ޖިނާއީ ފިޔަވަޅު، އެފަދައިން ޖިނާއީ މަސްއޫލިއްޔަތު ފިޔަވަޅު ހަވާލުކުރުން. (2) ގާނޫނާ ޚިލާފު ގޮތުގެ ނުވަތަ ބޭނުންކުރި އާލާތް އެފަރާތުގެ ބެލުމުގެ ދަރަނި އަންނަނިވި، އެފަދައިން އެ އާލާތް ބެލުމުގެ ދަރަނި ގެންގުޅެފައިވާ ކަމުގައި އެ ފަރާތަށް ހަވާލުކުރުން. (ށ) ގާނޫނާ ޚިލާފުވިކަމަށް ފަރާތަކާ ގުޅޭ ގުޅުން ހަމަޖެހުމަކާ އެ ފަރާތަކާ މި މާއްދާގެ (2) ވަނަ ނަންބަރުގެ ދަށުން އެ ފަރާތުގެ އަތުން ފެނުނު އާލާތް އެ ޕޮލިސް ހަވާލުކުރުމަށް އަންގާ ގޮތުގެ، އެ އެއްޗެއް ހަވާލުކުރުމަށް ނަމަ އެ އެއްޗެއް

އެ މާއްދާގެ އަމުން އަމަލުކުރަންވާނީ އަދި އެކަން ކުރުމުގައި އެ މާއްދާ ދަށުގައި ބާރުގެ ބޭނުންކުރަންވާނީ ހަމައެކަނި އެ އެއްޗެއް އެ މާއްދާގެ އަމުން އަމަލުކުރަން ބޭނުންވާ މިންވަރަކަށެވެ.

(ވަގުތުކޮޅަކަށް ހުއްޓުން)

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ވޯޓުގެ އަސްލުގައި، މި ބިލު ކުއްލި ގޮތަކަށް ނިންމައިދޭން ބޭނުންވާތީއާ އެކުގައި އަސްލުގައި މި ދަންނަވާލީ މި ގަޑި ހަމަވެފައި އޮތީމަ ވޯޓުގެ އިތުރުކުރުމުގެ ހުށަހެޅުން އަސްލުގައި. އެހެންވީމާ ތާއީދުކުރައްވާ ކަމަށް ވާނަމަ، ކުރިއަށް ގެންދަން ބޭނުންފުޅުވާ ކަމަށް ވާނަމަ ގަޑި އިތުރުކުރުމަށް. ބިލުގެ 12 ވަނަ މާއްދާގެ 29، 29-1 ދެންނެވި އެ ހުށަހެޅުން ގޮތަށް އެއްވެސް އިސްލާހެއް ނުހުށަހަޅާ އެކުގައި ނުކުތާ ވަންޏާ ފާސްކޮށްދެއްވުމަށް އަޅުގަނޑު ދަންނަވަން. (ވޯޓަށްއެހުން) ޝުކުރިއްޔާ. އިއްތިފާޤުން ފާސްވެއްޖެ.

އިދާރީ ދޫޖުން އިއްވުން:

29-2 އިލެކްޓްރޯނިކް ސިގަރެޓާއި ވޭޕްކުރުމަށް ބޭނުންކުރާ އާލާތްތައް ދިވެހިރާއްޖެއަށް އެތެރެކުރުމާ ގުޅިގެން ފިޔަވަޅު އެޅުމުގެ އިޚްތިޔާރު. 29-2 (ހ) އިލެކްޓްރޯނިކް ސިގަރެޓާއި ނުވަތަ ވޭޕްކުރުމަށް ބޭނުންކުރާ އެއްވެސް އާލާތެއް އެއްވެސް ފަރާތަކުން ދިވެހިރާއްޖެއަށް އެތެރެކޮށްފިނަމަ، އެ އެއްޗެއް ކަސްޓަމްސްގެ ޑިޓެންޝަނަށް ނުވަތަ ފޮނުވުމުގެ ޑިޓެންޝަނުން މި މާއްދާގައިވާ ގޮތުގެ މަތިން އަމަލުކުރަންވާނެއެވެ. (ށ) މި މާއްދާގެ (ހ)ގެ ދަށުން އަމަލުވާ އިލެކްޓްރޯނިކް ސިގަރެޓާއި ނުވަތަ ވޭޕްކުރުމަށް ބޭނުންކުރާ އެއްވެސް އާލާތެއް ދިވެހިރާއްޖެއަށް އިމްޕޯޓްކުރާ ޝިޕްމަންޓުން އަމަލުކުރަންވާނެއެވެ. (ނ) މި މާއްދާގެ (ހ)ގެ ދަށުން އަމަލުވާ އިލެކްޓްރޯނިކް ސިގަރެޓާއި ނުވަތަ ވޭޕްކުރުމަށް ބޭނުންކުރާ އެއްވެސް އާލާތެއް ދިވެހިރާއްޖެއަށް އަންނަ ފަސިންޖަރުންގެ އަތުން ނުވަތަ އެހެން ފަރާތެއްގެ ގާޑިއަން އަމަލުކުރަންވާނެއެވެ. (ރ) ދިވެހިރާއްޖެއަށް އިލެކްޓްރޯނިކް ސިގަރެޓާއި ނުވަތަ ވޭޕްކުރުމަށް ބޭނުންކުރާ އެއްވެސް އާލާތެއް މި މާއްދާގެ ދަށުން އަމަލުކުރަންވާނީ އެ އެއްޗެއް އިލެކްޓްރޯނިކް ސިގަރެޓާއި ނުވަތަ ވޭޕްކުރުމަށް ބޭނުންކުރާ އެއްވެސް އާލާތެއްކަމުގައި، އެއީ ޓޫރިސްޓް ރިސޯޓްގެ ޕްރޮޕަޓީއެއް ނުވަތަ އެ ނޫން ވެސް އެއްޗެއް ނޫންކަން ކަށަވަރުކުރުމަށްފަހުގައެވެ. (ބ) މި މާއްދާގެ (ށ)ގެ ދަށުން އިލެކްޓްރޯނިކް ސިގަރެޓާއި ނުވަތަ ވޭޕްކުރުމަށް ބޭނުންކުރާ އެއްވެސް އާލާތެއް އަމަލުކުރުމުގައި މި ގާނޫނުގެ 29-1 މާއްދާގެ (ހ)ގައި ބަޔާންކުރާ އިޖުރާއާތު

ގާނޫނުން ތަންފީޒުކުރާ އިދާރާގެ އޮފީސަރުން ފުރިހަމަކުރަންވާނެއެވެ. (ޅ) މި މާއްދާގެ (ނ)ގެ ބޭނުމަށް ޓަކައި ފަސިންޖަރުންގެ ދާއިރާ ބަލައި ފާސްކުރަންވާނީ ދާއިރާ ބޭނުންކުރާ ވެސެލުން އުޅަނދު އަ މިޔާގެ ދާއިރާގައިވާކަން ދަށަކައިދީ ނަގަވައެވެ. (ބ) ދިވެހިރާއްޖެއަށް އެތެރެކުރާ އިލެކްޓްރޯނިކް ސިސްޓަމްތަކާއި ނުވަތަ ވޯލްޓާރުމަން ބޭނުންކުރާ އަ ފަދަ އާލާތެއް މި މާއްދާގެ (ރ)ގެ ދަށުން ގާނޫނު ތަންފީޒުކުރާ އިދާރާއަކުން އަރުވައިދޭނެ އެއާ ގުޅޭ ޤަވާޢިދުތަކާއި މި ގާނޫނުގެ 29-3 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ އިޖުރާއާތަކަށް ފުރިހަމަކުރާ އެނޫ އަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ ގޮތުގެ މަތީންނެވެ.

(ވަގުތުކޮޅަކަށް ހުއްޓުން)

ފުރަތަމަ ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު މަސްދޫހު ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ މުޤައްރިރު. 29-2ގެ (ހ)ގައި ކިޔަން މި އޮތީ ފުލުހުންގެ އޮފީސަރުންނާއި ކަސްޓަމްސް އޮފީސަރުންނަށް މި އޮތީ އޮތީން އެހެނިހެން ބަދަލުކޮށް ހަމައެކަނި ކަސްޓަމްސް އޮފީސަރުންނަށް، މި މާއްދާ ހަމައެކަނި ކަސްޓަމްސް އޮފީސަރުންނަށް ބަދަލުކުރަން އެހެނިހެން ހުށަހަޅަން އިނގޭތޯ. (އެއީ ދަ ރަނގަޅުގައި މަޝްވަރާކުރެއްވުން) (ހ)ގައި މި އޮންނަނީ، މިހާރު ހުށަހެޅިފައި މި އޮތީ ގޮތަކީ "އިލެކްޓްރޯނިކް ސިސްޓަމްތަކާއި ނުވަތަ ވޯލްޓާރުމަން ބޭނުންކުރާ އަދި އާލާތެއް އެއްވެސް ފަރާތަކުން ދިވެހިރާއްޖެއަށް އެތެރެކުރުމުގެ ނަމަ އަ އެއްގޮތް ކަސްޓަމްސްގެ އޮފީސަރުންނަށް މި މާއްދާގައިވާ ގޮތުގެ މަތީން އަމަލުކުރަންވާނެއެވެ" މި ގޮތަށް.

ކެޔޮދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ހުސައިން ހަމީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ މުޤައްރިރު. ފުރަތަމަ ދާއިރާގެ އިބްރާހީމް މަހްމޫދު މަސްދޫހު ހުށަހެޅުއްވި އިސްލާހަށް އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރަން.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

29-2 އަށް ފުރަތަމަ ދާއިރާގެ އިބްރާހީމް މަހްމޫދު މަސްދޫހު ހުށަހަޅުއްވައި، ކެޔޮދޫ ދާއިރާގެ އިބްރާހީމް ހުސައިން ހަމީދު ތާއީދުކުރެއްވި އިސްލާހު ބަދަލުކޮށް އަ މާއްދާ ފާސްކުރުމަށް ވޯޓަށް އަހަމުން. (ވޯޓުދެއްވުން) ޝުކުރިއްޔާ. އިއްތިފާޤުން ފާސްވެއްޖެ.

<u>އިދާރީ މާޒުން އިއްވުން:</u>

29-3 އިންޓަރނޭޝަނަލް ސިވިލްއޭވިއޭޝަން ވޯކްޝޮޕްތަކުން ބޭނުންކުރާ އާލާތްތައް އަޕްޑޭޓްކުރަން އާ އާލާތްތަކާއި ބެހޭގޮތުން ނަމްބަރުތަކުގައި ފުރިހަމަކުރަންޖެހޭ އިޞްލާޙު. (ހ) މި މާއްދާގެ 29-1 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ނުވަތަ 29-2 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން އަމުރެއް ކުރުމުގެ އިންޓަރނޭޝަނަލް ސިވިލްއޭވިއޭޝަން ނުވަތަ ވޯކްޝޮޕްތަކުން ބޭނުންކުރާ އާ ފަދަ އާލާތްތަކާއި މުޅި އަންނަނިވި މުއާމަލާތް އާ އެއްބަސްވުން އަމުރި މާއްދާ ބަޔާންކުރާ އިދާރާގެ އޮފިސަރު ހަމަ އާ މަޢުލޫމާތު ދޭކަށް ދިމާވެއްޖެ ނަމަވެސް. މި މަސްއަލައި އޮފިސަރ؛ (އޮފީ ދަ ނަމްބަރުގައި މަޝްވަރާކުރެއްވުން) 1- އާ އާލާތް އާ ފަރާތްތަކުގެ އަދަދު އެއްފަދަވުން ފަރާތްތަކުގެ މަޢުލޫމާތު. (އޮފީ ދަ ނަމްބަރުގައި މަޝްވަރާކުރެއްވުން) 2- އާލާތް އެއްވަރުވުން މަސައްކަތް ވަގުތު، 3- އެއްވަރުވުން އާލާތުގެ އޮފިސަރު. (އާލާތުގެ ބެލެނި އަދި މުއާމަލާތު ހިމެނޭ ގޮތުން)، 4- އާލާތް އެއްވަރުވުން އިރު އާގެ ހާލަތުގެ އޮފިސަރު (ހިސާ އާލާތްއެއް ނުވަތަ އާލާތުގެ ރިޕޯޓް ކަރަޕްޝަނަށް އާ ނަމްބަރު ވެސް ބައިވެރި ހިފެހެއްޓުމަށް އާ އޮފިސަރު)، 5- އާލާތް އެއްވަރުވުމުގެ ކުރިން މި މާއްދާގެ 29-1 ވަނަ މާއްދާއާއި 29-2 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ދަންނަވާ މަސައްކަތާއި ދަންނަވާ އިންތިޒާމު ދިނުމުގައި އަދި އާލާތް އެއްވަރުވުމުގައި ފުރިހަމަކުރަންޖެހޭ އިޖުރާއާތު ފުރިހަމަކުރުމަށް ގޮތް. 6- އާލާތް އެއްވަރުވުމުގައި ބެހޭ ބަޔާންކުރަން ޖަވާބު ނަމަ އެކަން އަދި ބެހޭ ބަޔާންކުރަން ގޮތުގެ އޮފިސަރު، 7- އާލާތް އެއްވަރުވުންތައް މި މާއްދާގެ (ނ)ގެ ދަށުން ކަމާ ބެހޭ ޤާނޫނީ މަސްއޫލިއްޔަތު ކަމާއިބެހޭ ކަރަޕްޝަން ވަގުތީ، ކަމާއިބެހޭ އޮފިސަރުގެ ނަމާއި ސަރވިސް ނަންބަރު. (ނ) މި މާއްދާގެ 29-1 ވަނަ މާއްދާގެ ނުވަތަ 29-2 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން އެއްވަރު ކުރެވޭ އިންޓަރނޭޝަނަލް ސިވިލްއޭވިއޭޝަން ނުވަތަ ވޯކްޝޮޕްތަކުން ބޭނުންކުރާ އެފަދަ އާލާތެއް އެ މާއްދާގައި ވާ ގޮތުގެ މަތިން މަޢުލޫމާތު ދިނުމަށް އިދާރާގެ ބެލުމުގެ ދަށަށް ގެނެވުމަށްފަހު، އެ އެއްބަސްވުން އެއްވަރު ތަފާސީލުގައި މަޢުލޫމާތު ހޯދަން ބެލުމުގެ ދަށުގައި ޚަރަދުކުރެވިދާނެ ގޮތުގެ އެޑްމިނިސްޓްރޭޓިވް އާއި އިދާރާގެ ކަމާ ބެހޭ ޖަވާބުދާރީ ކަމާއިބެހޭ ކަރަޕްޝަން ވަނީ. (ވަގުތީކޮށް ކަނޑައަޅަން) އެއްބަސްވުމަށް އާލާތްއެއްވަ؟ އެ އެއްބަސްވުން ނުވަތަ އާލާތްއެއްވަ؟ (ނ) މި މާއްދާގެ 29-1 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ނުވަތަ 29-2 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން އެއްވަރު ކުރެވޭ އިންޓަރނޭޝަނަލް ސިވިލްއޭވިއޭޝަން ނުވަތަ ވޯކްޝޮޕްތަކުން ބޭނުންކުރާ އެފަދަ އާލާތް އެއްވުމުން މަޢުލޫމާތު ދިނުމަށް އިދާރާގެ ބެލުމުގެ ދަށަށް ދެނެގަތުމަށްފަހު، އެ އެއްބަސްވުން މި މާއްދާގެ ދަށުގައި ބަޔާންކުރާ ކަމާ ނަންބަރުތަކާއި ރަނގަޅުކުރުން އެ އެއްބަސްވުން ތަކެއް އަދި ކަލަންޑަރު މި މާއްދާގެ ދަށުން ހަފްތާ ތެރޭގައި ހާ ކަމާ ބެހޭ ޚިދުމަތް ނަހަމަ އިދާރާއިން ތަފާސީލު ވަކިކުރެވޭނެއެވެ. (ރ) މި މާއްދާގެ ދަށުން މަޢުލޫމާތު ދިނުމަށް އިދާރާގެ ބެލުމުގެ ދަށުގައި ވަގުތީ ހިސާބަށް 45 ދުވަހުގެ ތެރޭގައި މި މާއްދާގެ ދަށުން ހަފްތާ ތަފާސީލުގައި ހާ ކަމާ

މަތިން އެ އިދާރާއަކުން ނަގަހައްޓަންވާނެއެވެ. (ހ) މި ގާނޫނުގެ 29-1 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ނުވަތަ 29-2 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން އަމުރުތަކާ ކަނޑު އިޖުރާއަތުތަކާ ސިވިލްކޯޓަށް ނުވަތަ ވަޒީފާކުރަން ބަންދުކުރާ އެފަދަ އާރުޖާވަ ދުވަ މަޢުލޫމާތު މި މާއްދާގެ (ނ)ގެ ދަށުން ޖާރީކުރުން ރަޖިސްޓްރީކުރުމުގެ އިތުރުން، އެ ފަދައިން އަމުރާއި އަދި ނަގައިފާ އެއްޗެހީގެ ތަފާސްހިސާބު މަދުވެގެން ކޮންމެ 45 ދުވަހަކުން އެއްފަހަރު މިނިސްޓްރީއަށް ފޮނުވަންވާނެއެވެ. މިނިސްޓްރީ މާނަކޮށްފައި އެބައިންތަ؟ (ށ) މި މާއްދާގެ (ރ)ގައި ބަޔާންކުރާ ގަވާއިދު ހަދާނީ ފުލުހުން ފުރިހަމަކުރަންޖެހޭ އިޖުރާއަތަކާ ގުޅޭގޮތުން ނަމަ ދިވެހި ފުލުހުންގެ ހިދުމަތުންނެވެ. އަދި މޯލްޑިވްސް ކަސްޓަމްސް ސަރވިސުން ފުރިހަމަކުރަންޖެހޭ އިޖުރާއަތަކާ ގުޅޭ ގޮތުން ނަމަ މޯލްޑިވްސް ކަސްޓަމްސް ސަރވިސްއިންނެވެ. (ބ) މި މާއްދާގެ (ށ)ގައި ބަޔާންކުރާ ގޮތުގެ މަތިން ގާނޫނު ތަންފީޛުކުރާ އިދާރާތަކުން އުޞޫލުތަކާއި ގަވާއިދުގައި ހިމެނޭ އިސްތިސްނާއި އިޖުރާއަތަކީ އެއްގޮތަށް ކަނޑައަޅާ އުޞޫލުތަކާއި އިޖުރާއަތަކާއި ކަމަކީ އެ އިދާރާތަކުން ކަނޑައަޅަންވާނެއެވެ. އަދި އެ ގަވާއިދުގައި މަދުވެގެން އަންނަނިވި ކަންކަން ހިމެނިފައިވާނެއެވެ. 1- އަމަލުތައް އާންމުކޮށް ގާނޫނު ތަންފީޛުކުރާ އިދާރާގެ ކަމާ ބެހޭ އޮފިސަރުން އެއްޗެހި ހިފަހައްޓާއިރު ތަބާވާންޖެހޭ އިޖުރާއާތާއި، އެ އެއްޗެހި ކަމާ ޖެހިގެން ހަވާލުކުރުމުގައި ތަބާވާންޖެހޭ އިޖުރާއާތު، 2- އަމަލުތައް އާންމުކޮށް ގާނޫނު ތަންފީޛުކުރާ އިދާރާގެ ކަމާ ބެހޭ ޖެހިގެން އެއްޗެހި ރައްކާކުރުމާއި، އެ ޖެހިގެން އަމަލުކުރާނެ ގޮތާއި އިޖުރާއާތު ހިފެހެއްޓުން އެ ފަދަ އޮފިސަރުންނަށް ދޭ ކަރުދާސް ބަލައިގަންނަ ގޮތާއި އިޖުރާއާތު، 3- އަމަލުތައް އޮފިސަރުން ނަގައިފައިވާ ކޮޕީތަކާއި (ވަގުތީ ގޮތުން ހިފެހެއްޓުން) ކޮށްދޭ ރަސީދުތަކުގެ މަޢުލޫމާތު ރިޕޯޓުކުރުން ހިފެހެއްޓުން އަމަލުތައް ނަގައިފައިވާ އިޖުރާއާތު، 4- އަމަލުތައް އަދި ނަގައިފައިވާ އޮފިސަރުންގެ ރިޕޯޓު ބަލަހައްޓާނެ ގޮތާއި މި ގާނޫނުގެ ދަށުން ކަމާ ބެހޭ މަޢުލޫމާތު ހުށަހަޅާނެ އިޖުރާއާތު.

ރިޕޯސަލުން ފަރާތަށް ދެވުން:

29-3ގައި އަސްލު ހުށަހެޅުމުގައި މި ޢަދަދު އިސްލާހުކުރަން އިތުރު، ވަރަށްމެދު މިހެން އިތުރުކޮށް އިސްލާހުކުރެ ހުށަހެޅުމުގައި ނަމްބަރ އިޢުލާނުގެ ނަމަ ކަމަކީ ފާހަގަ މި ގަވާއިދު ހުޅަ މި މާއްދާ ފަސޭހަކަމުގެ އަދެގެން ދަށުން. (ވިކްދުވަނުގެ) ސަޕްރިއޯ. އިސްތިސްނާ ވަސީލަތް.

އިދާރީ މުޖުން އިއްވުން:

13- ބުނެވިދިޔަ ޤާނޫނުގެ 41 ވަނަ މާއްދާގެ ފަހަތަށް އަންނަނިވި ފަދައިން މާއްދާއެއް އިތުރުކުރުން. ގަވާއިދު ހެދުން. 41-1 މި ޤާނޫނުގައި އެހެން ގޮތަކަށް ބަޔާންކޮށްފައިނުވާހާ ހިނދަކު، މި ޤާނޫނުގެ ތަންފީޛުކުރުމުގެ ގޮތުން މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހަދަންޖެހޭ އެންމެހައި ގަވާއިދުތައް ހަދާނީ މިނިސްޓްރީންނެވެ. 14- ބުނެވިދިޔަ ޤާނޫނުގެ 42 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ). (ށ)ގެ ފަހަތަށް އަންނަނިވިފަދައިން ދ އަކުރު އިތުރުކުރުން. 42ގެ (ށ)، (ނ) ދުންފަތުގެ ބާވަތް އުފެއްދުން ކަމަށް ބުނެފައި އެ ވަނީ ވިއްކުމަށް ނުވަތަ އެ ނޫން ފަދަ ގޮތަކުން ވިޔަފާރީގެ އުސޫލުން ފޯރުކޮށްދިނުމަށް ބަލައި ދުންފަތުގެ ބާވަތް އުފެއްދުމަކަށެވެ. އުސޫލުން ފޯރުކޮށްދިނުމަކީ ބަލައި ދުންފަތުގެ ބާވަތް އުފެއްދުމަކީ މި މަސައްކަތުގައި 'އުފެއްދުން' މި ލަފުޒު ބޭނުންކޮށްފައި އެ ވަނީ ޕްރޮޑަކްޝަންގެ މަސައްކަތެވެ. އަދި މި މަސައްކަތުގައި އަމިއްލަ ފަރުދަކު ދުންފަތުގެ ބާވަތް އިސްތިއުމާލުކުރުމަށް ބަލައި އެ ތައްޔާރުކުރުމަށް އޭނާ އަމިއްލައަށް ކުރާ ކަމެއް ނުހިމެނެއެވެ. (ށ) (ނ) ދުންފަތުގެ ބާވަތްތަކެއް އުފެއްދުމަށް ހައިސިއްޔަތުން ވިޔަފާރީގައި އާލާތްތަކާއި ކަމަށް ބުނެފައި އެ ވަނީ ދުންފަތުގެ އުފެއްދުން ކަމަށް މި ޤާނޫނުގައި ބަޔާންކުރާ އެއްޗެއް އުފެއްދުމަށް ބަޔާއި ދުންފަތުގެ ބާވަތްތައް ޕްރޮސެސްކުރުން ތައްޔާރުކުރުމުގެ މަރުހަލާތަކުގައި ބޭނުންކުރާ ފަރުމާކޮށް ވިއްކުމަށް ބާޒާރަށް ނެރުމާއި އަދި ހަމައެކަނި އެ ބޭނުމަށް ފަރުމާކޮށްފައި ޕްރޮސެސިންގައި މެޝިނަރީ ނުވަތަ އިކްވިޕްމަންޓް މެޝިނަރީއާއި އާލާތްތަކެވެ. އޭގެތެރޭގައި ދުންފަތު ފުރުމަށް ނުވަތަ ދުންފަތުގެ ފަރުމާ އެކުލެވޭ ބެހެއްޓުމާ އާލާތްތަކާއި ދުންފަތުގެ ފަރުމާތަކުގެ ކަނޑާއި ނައްޓާލުން ބެހެއްޓުމާ ފިލްޓަރާއި، އިތުރަށް ޕެކޭޖިންގ ބަލައި ފަރުމާ ކުރިކަމުގެ ކުރާ ބެހެއްޓުމާ ސިގަރެޓް ޕޭޕަރާއި، ދުންފަތުގެ ތަކެތިކުރާ މިންވަރު ދަށުކުރުމަށް ބެހެއްޓުމާ ފިލްޓަރާއި، ދުންފަތުގެ ވަސް ނުވަތަ ރަހަ އިތުރުކުރުމަށް ޓްރާވަރ ނުވަތަ އެޑިޓިވް އެކުލަވާ ބަލައި ބެހެއްޓުމާ ފިލްޓަރާއި، ދުންފަތުގެ ބާވަތްތައް ޕެކޭޖްކުރުމަށް ބެހެއްޓުމާ ފިލްޓަރާއި، ހިނގާފައި ދުންފަތުގެ އިސްތިއުމާލުކުރުމަށް ބަލައި ދުންފަތު ޕެކޭޖު ކުރިއަރާ ދުންފަތު އެކުލަވާލާ އެ ފަދަ ސިނދިރީއާއި ނުވަތަ ބޭއިން ނުވަތަ އެކުލަވާ އެއްޗެއްގެ ސިފައިގައި ޕްރޮޑަކްޓް ބޭނުންކުރާ ފިލްޓަރެއް ފަދަ ހިމެނެއެވެ. 15- މި ޤާނޫނަށް އަމަލުކުރަން ފަށާނީ 1 ނޮވެމްބަރު 2025 އިން ފެށިގެންނެވެ.

(އޮޑި ދީ ކުރެވުނު މަޝްވަރާކުރެއްވުން)

ފުނަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ޝަމްޢޫން ވާހަކަދެއްކެވުން:

42ގެ (ހ) (ނ)ގެ، (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) 42 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) (ނ)ގެ ފުރަތަމަ ޖުމުލަ މިގޮތަށް އިސްލާހުކުރުމަށް އަޅުގަނޑު ހުށަހަޅަން. ދުންފަތުގެ ބާވަތްތައް އުފެއްދުމަށް ބޭނުންކުރާ މެޝިނަރީއާއި އާލާތްތައް ކަމަށް ބުނެފައި އެ ވަނީ، ދުންފަތުގެ އުފެއްދުން ކަމަށް މި ޤާނޫނުގައި ބަޔާންކުރާ އެއްޗެއް އުފެއްދުމަށް ބަލައި ދުންފަތުގެ ބާވަތްތައް ޕްރޮސެސްކުރުން ތައްޔާރުކުރުމުގެ މަރުޙަލާގައި ބޭނުންކުރުމަށް ފަރުމާކޮށް ވިއްކުމަށް ބާޒާރަށް ނެރެފައިވާ އަދި ހަމައެކަނި އެ ބޭނުމަށް ހާއްސަކޮށް ފަރުމާކޮށްފައިވާ މެޝިނަރީތަކާ ނުވަތަ އެކްސެސަރީއާއި މެޝިނަރީއާއި އާލާތްތަކަށް.

<u>ކުޑަހުވަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ހުސައިން ހަމީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

ޝުކުރިއްޔާ މުޤައްރިރު. ފުނަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުހައްމަދު ހަމްދޫން ހުށަހެޅުއްވި އިސްލާހަށް އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރަން.

<u>ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

ޝުކުރިއްޔާ. ހުށަހެޅިފައިވާ ބިލުގެ 14 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) (ނ) އަށް ފުނަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުހައްމަދު ހަމްދޫން ހުށަހެޅުއްވި، ކުޑަހުވަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ހުސައިން ހަމީދު ތާއީދުކުރައްވާ ގޮތަށް އެ ބަދަލު ގެނައުމާ އެކީގައި، ބިލުގެ 13 ވަނަ މާއްދާއާއި 14 ވަނަ މާއްދާއާއި 15 ވަނަ މާއްދާ ފާސްކުރުމަށް ވޯޓަށް ދަންނަވައިލަން. (ވޯޓުދެއްވުން) ޝުކުރިއްޔާ. އިއްތިފާގުން ފާސްވެއްޖެ.